

Kasko ve Trafik Sigortalarında Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi ve Hukuki Sonuçları^(*)

The Driver's Departure from the Scene of an Accident and Its Legal Consequences under Motor Vehicle Insurance and Motor Liability Insurance

Arş. Gör. Dr. **Murat AYDIN**^(**)

Öz:

Sürücünün kaza yerini terk etmesi, kasko ve trafik sigortalarında birbirinden farklı hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Kasko sigortasında, sürücünün kaza yerini terk etmesi, bazı koşulların da mevcudiyeti halinde, sigorta konusu araçtaki ziya ve hasarın sigorta teminatı kapsamı dışında kalmasına yol açar. Buna göre, Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5.10. maddesinde, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma ve benzeri zorunlu haller hariç olmak üzere, bu maddenin 5.4. ve 5.5. no.lu bentlerindeki haller nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılması durumunda, sigorta konusu araçtaki zararlar sigorta teminatı dışında kalacağı düzenlenmiştir. Buna karşılık, trafik sigortasında, sürücünün kaza yerini terk etmesi, bazı hallerde zarar gören kişiye sigorta tazminatı ödeyen sigortacıya, sigortalısına ödediği bu sigorta tazminatını rücu etme hakkı tanır. Nitekim Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın B.4. maddesinin üçüncü fıkrasının f bendinde, bedeni zarara yol açan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, kaza yerini terk etmesi halinde, sigortacının sigortalısına ödemiş olduğu sigorta tazminatı için rücu edebileceği düzenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Kasko Sigortası, Trafik Sigortası, Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi, Sigorta Teminatı Dışında Kalan Hal, Sigortacının Sigortalısına Rücu Edebileceği Hal.

^(*) Hakem denetiminden geçmiştir.

Makalenin geliş tarihi: 26.11.2025 - Makalenin kabul tarihi: 10.12.2025.

Bu çalışma, Sigorta Hakemleri Derneği tarafından 21.11.2025 tarihinde gerçekleştirilen "Sigorta Hukuku ve Sigorta Tahkim Yargılaması Sempozyumu 2025" adlı sempozyumda sunulan "Kasko ve ZMMS (Trafik) Sigortalarında Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi Kavramı ve Hukuki Sonuçları" başlıklı tebliğin geliştirilmiş halidir.

^(**) İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Deniz Hukuku Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi, İstanbul - Türkiye,

E-posta: murataydin93@istanbul.edu.tr,

Orcid: 0000-0002-1883-5968.

Abstract:

The driver's departure from the scene of an accident gives rise to distinct legal consequences under motor vehicle insurance and motor liability insurance. Under motor vehicle insurance, abandoning the accident scene may, subject to certain conditions, result in the loss or damage to the insured vehicle falling outside insurance coverage. Article A.5.10 of the General Conditions for Motor Vehicles Own Damage Insurance stipulates that, save for mandatory circumstances such as proceeding to a medical institution for treatment or assistance, retreating due to threats to personal safety, or other comparable necessities, if the driver leaves the scene to prevent identification due to situations specified in subparagraphs 5.4 and 5.5, any loss or damage to the insured vehicle shall be excluded from coverage. Conversely, under motor liability insurance, leaving the accident scene may, in certain circumstances, entitle the insurer who indemnified the injured party to exercise recourse against the insured. Subparagraph (f) of the third paragraph of Article B.4 of the General Conditions for Compulsory Motor Vehicles Liability Insurance provides that, in traffic accidents causing bodily injury, if the insured or persons for whose acts the insured is liable leave the scene, save for mandatory circumstances such as proceeding to a medical institution for treatment or assistance or retreating due to threats to personal safety, the insurer may recourse for compensation paid to the insured.

Keywords:

Motor Vehicle Insurance, Motor Liability Insurance, The Driver's Leaving the Scene of the Accident, Exclusion from Insurance Coverage, Insurer's Case of Recourse Against the Insured.

GİRİŞ

Sürücünün kaza yerini terk etmesi, kasko ve trafik sigortalarında¹ farklı hukuki sonuçların doğmasına yol açar. Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları²'nin (KSGŞ) “Teminat Dışında Kalan Zararlar” başlıklı A.5. maddesinin onuncu bendinde, bazı şartların mevcut olması kaydıyla, sürücünün kaza yerini terk etmesi halinde, sigorta konusu araçtaki zıya ve hasarların sigorta teminatı dışında kalacağı hüküm altına alınmıştır. Bu doğrultuda, çalışmada ilk olarak KSGŞ A.5.10. maddesinde öngörülen teminat dışındaki hal incelenecektir. Öte yandan Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları³'nin (TSGŞ⁴) “Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve

¹ Çalışmada, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası'nı ifade etmek üzere, uygulamadaki terminolojiye de uygun olacak şekilde kısaca “trafik sigortası” deyimini tercih edilmiştir.

² Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları, 21.01.2013 tarihinde Resmi Gazete dışında yayımlanmış ve 01.04.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bilgi için bkz. Kara_Araçları_Kasko_Sigortası_Genel_Sartları.pdf, 21.11.2025.

³ Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, 14.05.2015 tarih 29355 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bilgi için bkz. Trafik_Genel_Sartları_06122021__Ekler_Dahil.pdf, 21.11.2025.

⁴ Çalışmada, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası'nı ifade etmek üzere, “trafik sigortası” deyimini tercih edildiğinden, bu terminolojiyle uyumlu olması açısından Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, “Trafik Sigortası Genel Şartları” anlamına gelecek şekilde “TSGŞ” olarak kısaltılmıştır.

Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı” başlıklı B.4. maddesinin üçüncü fıkrasının f bendinde, bedeni zarara yol açan trafik kazalarında, sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, kaza yerini terk etmesi halinde, sigortacının zarar gören kişiye ödemiş olduğu sigorta tazminatı için sigortalısına rücu edebileceği düzenlenmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın ikinci kısmında, TSGŞ B.4./3-f’de öngörülen sigortacının sigortalısına rücu edebileceği hal ele alınacaktır.

I. KASKO SİGORTASINDA SÜRÜCÜNÜN KAZA YERİNİ TERK ETMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

A. Kasko Sigortasında Teminatın Kapsamı

Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları’nın “A.1. Sigortanın Konusu” başlıklı maddesinin birinci fıkrasına göre, aracın kara yolunda veya demir yolunda kullanılabilen motorlu, motorsuz araçlarla çarpışması (a); gerek hareket gerekse durma halinde iken sigortalının veya aracı kullananın iradesi dışında araca ani ve harici etkiler sonucunda sabit veya hareketli bir cismin çarpması veya aracın böyle bir cisme çarpması, devrilmesi, düşmesi, yuvarlanması gibi kazalar (b); üçüncü kişilerin kötü niyet veya muziplikle gerçekleştirdikleri hareketler ile fiil ehliyetine sahip olmayan kişilerin yol açacağı zararlar (c); aracın yanması (d) ile aracın veya araç parçalarının çalınması veya çalınmaya teşebbüs edilmesi sonucu oluşan maddi zararlar, kasko sigortasının teminatı dahilindedir⁵. Bu doğrultuda, kasko sigortasının konusu olan “araç” ifadesinin kapsamında, poliçede belirtilen ve kara yolunda kullanma izni olan motorlu ve motorsuz kara araçları, römork veya karavanlar, iş makineleri, lastik tekerlekli traktörler ile diğer zirai tarım makineleri yer alır. Ayrıca KSGŞ A.3’te, poliçede belirtilen araç ile aracın üzerine fabrika çıkışında standart donanım olarak monte edilmiş her türlü ses, iletişim ve gö-

⁵ Kasko sigortası sözleşmesinde, sigorta teminatının kapsamına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Ümit Müderrisoğlu, Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 71 vd.; Seyyid Hasan Öztürk, Sigorta Davaları (Editörler: Mustafa Topaloğlu / Mutlu Dinç), Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 183 vd.; Osman Nuri Alkan, Trafik Kazalarında Sigortacının Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 146 vd.; Işıl Ulaş / İbrahim Bektaş, Sigorta Hukuku Birinci Cilt - Zarar Sigortaları - I (Genel Hükümler - Mal Sigortaları ve Türleri), 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Hükümlerine Göre Yeniden Derlenmiş ve Güncellenmiş 9. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023, s. 645 vd.; Hasan Tahsin Gökcan, Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk - Tazminat - Sigorta ve Rücu Davaları, Güncellenmiş 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2025, s. 747 vd.; Hacı Kara, Sigorta Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2025, s. 309. 2013 yılından önce yürürlükte bulunan Kara Taşıtları Kasko Sigortası Genel Şartları’na göre, sigorta teminatının kapsamına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Hayri Taşyürek, Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 31 vd.

rüntü cihazları ile poliçede belirtilmeleri şartıyla araçta standardının dışında yer alan, fabrika çıkışında veya sonradan ilave edilmiş aksesuarların sigorta teminatı içerisinde olduğu ifade edilmiştir.

KSGŞ'nin "A.4. Ek Sözleşme ile Teminat Kapsamına Dahil Edilebilecek Zararlar" başlıklı maddesinin birinci fıkrasında, on beş bent altında sayılan rizikoların⁶ ek sözleşme ile kasko sigortası teminatının kapsamına dahil edilebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca KSGŞ A.4./2'ye göre, sigorta poliçesinde KSGŞ A.4./1'de sayılmayan ve KSGŞ'de teminat dışında kalan zararlar arasında düzenlemeyen rizikolar için de ek sözleşme ile teminat sağlanabilir.

Öte yandan KSGŞ A.6. c. 1'de ifade edildiği üzere, kasko sigorta poliçesinde, tespit olunan bir miktara veya hasar ile sigorta bedelinin belirli bir oranına kadar olan zararın sigortacı tarafından tazmin edilmeyeceğinin kararlaştırılması mümkündür. Sözleşmede, bu yönde bir kararlaştırma yapılması halinde, kasko sigortası bakımından "muafiyetten" söz edilir. Buna göre, KSGŞ A.6. c. 1 kapsamında belirlenen muafiyetlerin, en az 14 punto büyüklüğünde harflerle

⁶ KSGŞ A.4./1'de sayılan rizikolar; "4.1. Türkiye sınırları dışında meydana gelen zararlar, 4.2. Grev, lokavt, kargaşalık ile halk hareketleri ve bunları önlemek ve etkileri azaltmak üzere yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucunda meydana gelen zararlar, 4.3. A.5 maddesinin 9 uncu bendinde belirtilen zararlar hariç olmak üzere, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtilen terör eylemleri ve bu eylemlerden doğan sabotaj ile bunları önlemek ve etkilerini azaltmak amacıyla yetkili organlar tarafından yapılan müdahaleler sonucunda meydana gelen zararlar, 4.4. Deprem, toprak kayması, fırtına, dolu, yıldırım veya yanardağ püskürmesi nedeni ile meydana gelen zararlar, 4.5. Sel ve su baskını ile meydana gelen zararlar, 4.6. Araçta sigara benzeri maddelerin teması ile meydana gelen yangın dışındaki zararlar, 4.7. Yetkili olmayan kişilere çekirtilen araca gelen zararlar ile kurallara uygun olmadan çekilen veya çekirtilen araçlara gelen zararlar, 4.8. Aracın sigorta kapsamına giren tam veya kısmi bir zarara uğraması nedeni ile tam hasar halinde tazminatın ödenmesine, kısmi hasar halinde hasarın giderilmesine kadar olan sürede poliçede bu korumaya ilişkin belirtilen limitle sınırlı olmak üzere kullanım ve gelir kaybından doğan zararlar, 4.9. Aracın, kurallara uygun bir şekilde yasal olarak taşınmasına izin verilen patlayıcı, parlayıcı ve yakıcı maddeler taşınması nedeniyle uğrayacağı zararlar, 4.10. Aracın iddia ve yarışlara katılması sonucu ile bunlara hazırlık denemeleri sırasında meydana gelen zararlar, 4.11. Araç anahtarının ek sözleşmede belirtilen haller sonucunda ele geçirilmesi suretiyle aracın çalınması ve çalınmaya teşebbüsü sonucu meydana gelecek ziya ve hasarlar, 4.12. Ek sözleşmede belirtilen haller sonucunda kaybolan ve çalınan anahtarlar dolayısıyla aracın kilit mekanizmasının değiştirilmesi nedeniyle uğranılan zararlar, 4.13. Kemirgen ve ek sözleşmede belirtilen durumlar dahilinde diğer hayvanların vereceği zararlar, 4.14. Yağsızlık, susuzluk, donma, bozukluk, eskime, çürüme, paslanma ve bakımsızlık nedeniyle meydana gelen zararlar, 4.15. Sigorta kapsamına giren bir olaydan doğmadıkça ve böyle bir olayla sonuçlanmadıkça aracın mekanik, elektrik ve elektronik donanımında meydana gelen her türlü arızalar, kırılmalar ile lastiklerde meydana gelen zararlar." şeklindedir. Bu rizikolar hakkında bilgi için bkz. Müderrisoğlu, s. 86 vd.; Öztürk, s. 242 vd.; Alkan, s. 155 vd.; Ulaş / Bektaş, Cilt I, s. 678 vd.; Kara, s. 312-313.

⁷ Muafiyetin, rizikonun gerçekleşmesi üzerine sigortacı tarafından ödenecek tutarın bir kısmının bu tutar üzerinde hak sahibi olan kişi üzerinde kalmasını anlattığı hakkında bkz. Samim Ünan, Kender Sigorta Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025, s. 823. Muafiyet hakkında detaylı bilgi için bkz. Merih Kemal Omağ, 'Özel Sigorta Hukukunda Muafiyet Kızları', Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan, İstanbul, 2006, ss. 529-543, s. 529 vd.

poliçeye yazılması gerekir (KSGŞ A.6. c. 2). Ayrıca KSGŞ A.7. c. 1'e göre, sigorta poliçesinin, sigorta konusu aracın belirli günlerde, belirli mesafeler altında veya belirli kişiler tarafından kullanılması ve benzeri durumlarda meydana gelecek zararları kapsayacak şekilde düzenlenmesi mümkündür. Ancak bu madde kapsamında, sigorta teminatının kapsamına ilişkin özel belirlemeler yapılmak istenmesi halinde, bu belirlemelerin en az 14 punto büyüklüğünde harflerle poliçeye yazılması gerekmektedir (KSGŞ A.7. c. 2).

KSGŞ A.2.'de kasko sigortasının coğrafi sınırı belirlenmiş olup buna göre, kasko sigortası, Türkiye sınırları içerisinde geçerlidir. KSGŞ A.8.'e göre, kasko sigortası, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde, aksi kararlaştırılmadığı sürece Türkiye saati ile öğlen saat 12:00'de başlar ve öğlen saat 12:00'de sona erer.

B. Kasko Sigortasında Teminat Dışında Kalan Haller

“Teminat Dışında Kalan Zararlar” başlıklı KSGŞ A.5. maddesinde, hükümde tahdidi olarak sayılan haller gerçekleştiği takdirde sigortalı araçta meydana gelen hasar ve zararların sigorta teminatı dışında kaldığı düzenlenmiştir. KSGŞ A.5.'te, bu haller, on bent altında düzenlenmiştir⁸. Bu teminat dışı hallerden biri de çalışma konumuzu oluşturan, KSGŞ A.5.10.'da düzenlenen tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma vb. zorunlu haller hariç olmak üzere, KSGŞ A.5.4. ile KSGŞ A.5.5.'te belirtilen ihlaller nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek için kaza yerinden ayrılması halidir. Hükümde, kasko sigortası teminatı dışında kalan iki ayrı halde belirtilen durumlar nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engelleme amacıyla kaza yerinden ayrılması ihtimali sigorta teminatı dışında tutulmuştur. Buna göre, KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.'te düzenlenen haller de aslında kasko sigortası teminatı dışında kalan başkaca hallerdir.

C. Kasko Sigortasında Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi

KSGŞ A.5.10. maddesinde, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma vb. zorunlu haller hariç olmak üzere, KSGŞ A.5.4. ve A.5.5. no.lu bentlerdeki ihlaller nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek için kaza yerinden ayrılması halinin, sigorta teminatı dışında olduğu düzenlenmiştir. Buna göre, KSGŞ A.5.10. maddesi uyarınca sigortalı araçta gerçekleşen hasarın teminat dışında olması için sürücünün kaza yerini terk etmesi; sürücünün tedavi veya yardım amaç-

⁸ KSGŞ A.5.'te düzenlenen kasko sigortası teminatı dışında kalan haller hakkında detaylı bilgi için bkz. Gökcan, s. 751 vd.; Müderrisoğlu, s. 120 vd.; Öztürk, s. 250 vd.

lı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma vb. zorunlu haller olmaksızın kaza yerini terk etmiş olması; sürücünün KSGŞ A.5.4. ile A.5.5. no.lu bentlerdeki ihlaller nedeniyle kimliğinin tespit edilmesini engellemek için kaza yerinden ayrılmış olması gerekir.

1. Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi Kavramı

KSGŞ A.5.10. maddesi uyarınca, sigortalı araçta meydana gelen hasarın sigorta teminatı dışında kalması için sürücünün kaza yerini terk etmiş olması gerekir. Hükümde, sürücü kavramının kapsamı belirlenmediği gibi KSGŞ’de “sürücü” kavramına ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Kanaatimizce, bu durum, KSGŞ kapsamında “sürücü” kavramının bir özellik taşımadığını gösterir. Öte yandan 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun (KTK) “Tanımlar” kenar başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasında, sürücü kavramı; “*Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişidir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, kara yolunda sigortalı aracı sevk ve idare eden kişinin, gerçekleşen trafik kazası neticesinde kaza yerini terk etmesi, diğer koşulların da mevcut olması ihtimalinde, sigortalı araçta gerçekleşen hasarın sigorta teminatı dışında kalmasına yol açar. Sigortalı aracı sevk ve idare eden kişi sigorta ettiren, sigortalı veya sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler olabilir.

KSGŞ A.5.10. maddesi uyarınca, sigortalı araçtaki hasarın sigorta teminatı dışında kalabilmesi için sürücünün, gerçekleşen trafik kazasından sonra kaza yerinden ayrılması bir diğer anlatımla, kaza yerini terk etmesi gerekir. Hükümde, “kaza yerinden ayrılma” kavramı tanımlanmamıştır. Bununla birlikte, kanaatimizce, kaza yerinden ayrılma kavramıyla, sürücünün kısa bir süreliğine bile olsa kaza mahallinden araçla veya araçsız olarak başka bir yere gitmiş olması anlatılmak istenmektedir. Bu bakımdan sürücünün kaza yerinden, araçla ya da araçsız ayrılması arasında bir farklılık yoktur. Ayrıca sürücü, sigortalı araçla kaza yerinden ayrılabilceği gibi başka bir araçla da kaza yerinden ayrılabilir. Bunun dışında, sürücü kaza mahalline kısa bir süre içerisinde dönüş yapmış olabilir. Ancak bu durum, sürücünün kaza yerini terk ettiği gerçeğini değiştirmez. Dolayısıyla bu ihtimalde de olay yerinden ayrılma hadisesi gerçekleştiği için diğer koşulların mevcudiyeti halinde, sigortalı araçta gerçekleşen hasar ve zarar teminat dışındadır.

2. Zorunlu Haller Olmaksızın Kaza Yerinin Terk Edilmiş Olması

KSGŞ A.5.10. maddesi uyarınca, sigortalı araçta meydana gelen hasarın sigorta teminatı dışında kalması için sürücünün kaza yerini tedavi veya

⁹ RG: 18.10.1983 - Sayı: 18195.

yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller olmamasına rağmen terk etmiş olması gerekir. Ayrıca buna ilave olarak sürücü, KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.’teki ihlaller nedeniyle kimliğinin tespit edilmesini engellemek için kaza yerinden ayrılmış olmalıdır. Buna göre, KSGŞ A.5.10.’da, sürücünün kaza yerini terk etmesini haklı kılan zorunlu sebepler, “tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme” ve “can güvenliği nedeniyle uzaklaşma” halleri olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte, hükümde, “ve benzeri” edatına yer verilmiş olması, hükümde sayılan zorunlu hallerin sınırlı sayıda olmadığını; hükümde örnekleme suretiyle bazı zorunlu hallerden söz edildiğini göstermektedir. Bu nedenle, KSGŞ A.5.10.’da sayılan haller dışında, bu hallere benzer başka hallerin de sürücünün kaza yerini terk edebilmesi bakımından “zorunlu hal” teşkil edebileceğini söylemek mümkündür.

KSGŞ A.5.10.’da sayılan ilk zorunlu hal, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme halidir. Hükümde, sürücünün tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitmesinin, kaza yerinden ayrılmayı haklı kılan bir sebep olduğu düzenlenmişse de kim için tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gidilmesi gerektiği hakkında bir belirleme ya da sınırlandırma yapılmamıştır. Kanaatimizce, bu zorunlu halin kapsamında, sürücünün kendisi ya da sigortalı araçtaki diğer kişiler yer aldığı gibi kazaya karışan diğer araç/araçlardaki kişiler ile kaza mahallinde bulunan (kazaya karışan veya karışmayan) insanlar da yer alır. Dolayısıyla sürücü, kaza gerçekleştikten sonra kazaya bağlı olarak kendisi ve belirtilen bu kişilerin tedavi olması veya bu kişilere yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gider ve bu sebeple kaza yerini terk etmiş olursa, sigortalı araçtaki hasar sigorta teminatı dışında kalmaz.

Can güvenliği nedeniyle uzaklaşma zorunlu halinin kapsamında ise, sürücünün ve beraberindeki kişilerin can güvenliği yer alır. Buna göre, sürücü, kendisinin ve beraberindeki kişilerin can güvenliğini sağlamak için kaza yerini terk edebilir. Can güvenliği nedeniyle uzaklaşma halinin kapsamında, ilk olarak sürücünün kazaya karışan diğer kişi/kişiler ile kaza mahallindeki diğer insanların, kendisinin ve beraberindeki kişilerin can güvenliğini tehdit eden saldırılarından korunmak için uzaklaşması ihtimali yer alır. Bu ihtimalde, sürücünün kaza yerini terk etmiş olması, sigortalı araçtaki hasarın sigorta teminatı dışında kalmasına yol açmaz. Ancak belirtilmelidir ki, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma halinin kapsamında yalnızca can güvenliğini tehdit eden insan saldırıları yer almaz. Söz gelimi, trafik kazasının gerçekleştiği yerdeki hava koşulları (yoğun kar yağışı gibi¹⁰) da can güvenliğini tehdit eden bir zorunlu hal olarak olay yerinin terk edilmesini gerekli kılabilir.

¹⁰ Yargıtay 4 HD 2023/3908 E, 2025/2905 K, 20.02.2025 tarihli kararında, Uyuşmazlık Hakem

3. Aracın Gerekli Sürücü Belgesine Sahip Olmayan Kimse/Kişi Tarafından Kullanılması

KSGŞ m. A.5.10.'da, sürücünün, zorunlu haller olmamasına rağmen KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.'teki ihlaller nedeniyle kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılması halinde, sigortalı araçta meydana gelen hasar ve zararların sigorta teminatı dışında olduğu düzenlenmiştir. Buna göre, sigortalı araçtaki zıya ve hasarın teminat dışında kalması için zorunlu hallerin olmaması, KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.'teki ihlallerden birinin mevcut olması, sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engelleme amacı taşıması ve bu amaçla kaza yerini terk etmesi gerekir.

KSGŞ A.5.10.'da atıf yapılan ilk ihlal, KSGŞ A.5.4.'teki haldir. Bu hükmünde, *“Poliçede gösterilen aracın, ilgili mevzuat hükümlerine göre gerekli sürücü belgesine sahip olmayan kimseler tarafından kullanılması sırasında meydana gelen zararların”* sigorta teminatı dışında olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla KSGŞ A.5.4.'teki ihlal, sigortalı aracın, ilgili mevzuat hükümlerine göre gerekli sürücü belgesine sahip olmayan kimseler tarafından kullanılması halidir. KSGŞ A.5.4.'te sözü edilen *“ilgili mevzuat”* hükümleri, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun *“Sürücü Belgeleri ve Sürücüler”* başlıklı Beşinci Kısımında yer alan m. 36 ile m. 45 hükümleridir. Buna göre, KTK m. 36 vd. kapsamında, gerekli sürücü belgesine sahip olmayan kimseler tarafından sigortalı aracın kullanılması halinde, sürücü kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılmış olursa, sigortalı araçta meydana gelen zararlar kasko sigortası teminatı dışında kalacaktır.

KSGŞ A.5.4.'te, KTK m. 36 vd. kapsamında, gerekli sürücü belgesine sahip olmayan kişiler tarafından sigortalı aracın kullanılmasından söz edilmiştir. Burada, *“gerekli sürücü belgesine sahip olmama”* halinin kapsamının belirlenmesi gereklidir. KTK m. 36/1'de, *“Motorlu araçların, sürücü belgesi sahibi olmayan kişiler tarafından karayollarında sürülmesi ve sürülmesine izin verilmesinin yasak olduğu”* hüküm altına alınmıştır. Ayrıca KTK m. 36/2'de, *“Araçlar; Yönetmelikte sınıfları belirtilen sürücü belgelerine sahip*

Heyeti'nin davanın kabulü yönündeki kararına yapılan itiraz üzerine İtiraz Hakem Heyeti hava koşullarının KSGŞ A.5.10. kapsamında bir zorunlu hal olabileceğini; *“Uyuşmazlık Hakem Heyetinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili tarafından itiraz edilmesi üzerine, İtiraz Hakem Heyetinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; açık kaynaklardan 24.01.2022 tarihinde İstanbul'da yoğun kar yağışının gerçekleşmiş olduğu anlaşıldığından Uyuşmazlık Hakem Heyeti kararında başvuru sahibinin olumsuz hava şartları altında can güvenliği nedeniyle araç başından ayrılmasının teminat dışında bir hal olmadığına ilişkin gerekçesinin Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları madde 5.10'da belirtilen zorunlu hal olarak sayılan can güvenliği nedeniyle uzaklaşma durumu kapsamında olduğunun anlaşıldığı gerekçesiyle itirazın vekalet ücreti ile sınırlı olmak kaydıyla kısmen kabulüne karar verilmiştir.”* şeklinde ifade etmiştir. Bu kararın temyiz edilmesi üzerine de Yargıtay 4. HD, İtiraz Hakem Heyeti'nin vermiş olduğu kararı onamıştır. Karar metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, 21.11.2025.

sürücüler ile çok taraflı anlaşmalara göre sürücü belgesi bulunan veya geçerli uluslararası sürücü belgesi olan kişilerce sürülebilir.” düzenlemesine yer verilmiştir. Hükümde atıf yapılan Yönetmelik, KTK m. 2’ye dayanılarak çıkarılmış olan Karayolları Trafik Yönetmeliği¹¹ (KTY)’dir. Sürücü belgelerine ilişkin esaslar, KTY’nin “Sürücü Belgeleri, Müracaat Esasları ve Sürücülere Dair Diğer Esaslar” başlıklı Beşinci Kısımında yer alan m. 75 ile m. 93 hükümlerinde düzenlenmiştir. KTK m. 36/2’ye göre, araçlar, KTY’de sınıfları belirtilen sürücü belgelerine¹² sahip sürücüler ile çok taraflı anlaşmalara göre sürücü belgesi bulunan veya geçerli uluslararası sürücü belgesi olan kişilerce sürülebilir. Ayrıca KTK m. 36/3’te, sürücü belgesi olmayanlar ile mahkemelerde veya Cumhuriyet savcılıklarınca ya da KTK’da belirtilen yetkililerce sürücü belgesi geçici olarak yahut tedbiren geri alınanların veyahut da sürücü belgesi iptal edilenlerin araç sürmelerinin yasak olduğu ve bu yasağın ihlal edildiğinin tespiti halinde bu kişilere idari para cezası verileceği düzenlenmiştir¹³. Bu doğrultuda, KTK m. 36/3 uyarınca, sürücü belgesi bulunmayanların, yetkili mercilerce sürücü belgesine usulüne uygun bir şekilde geçici olarak ya da tedbiren el konulanların, ehliyetlerini usulüne uygun olarak geri alana kadar ve ehliyeti iptal edilen kişilerin de usulüne uygun şekilde tekrardan ehliyet alana kadar araç kullanmaları yasak olduğu için bu kişilerin KSGŞ A.5.4. kapsamında “ilgili mevzuat hükümlerince gerekli sürücü belgesine sahip olmadıkları” kabul edilecektir¹⁴. Dolayısıyla bu kişilerin, zorunlu haller olmamasına rağmen kimliklerinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerini terk etmeleri, sigortalı araçta meydana gelen zararın teminat dışında kalmasına yol açar.

4. Aracın Uyuşturucu Madde veya Alkol Kullanmış Kimseler/Kişiler Tarafından Kullanılması

KSGŞ A.5.10.’a göre, sigortalı araçtaki zıya ve hasarın sigorta teminatı dışında kalması için sürücünün KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.’teki ihlallerden biri nedeniyle kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerini terk etmiş olması gerekir. Yukarıda belirtildiği üzere, KSGŞ A.5.4.’teki ihlal, sigortalı aracın, ilgili mevzuat hükümlerine göre gerekli sürücü belgesine sahip

¹¹ RG: 18.07.1997 - Sayı: 23053.

¹² “Sürücü Belgelerinin Sınıfları” kenar başlıklı KTY m. 75’te, sürücü belgesi sınıfları ile sürücü belgesi sahiplerine sürme yetkisi verilen motorlu araçlar ve özellikleri detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

¹³ KTK m. 36/3’te, “Buna göre; a) Sürücü belgesi olmayanların, b) Mahkemelerce veya Cumhuriyet savcılıklarınca ya da bu Kanunda belirtilen yetkililerce sürücü belgesi geçici olarak ya da tedbiren geri alınanların, c) Sürücü belgesi iptal edilenlerin, araç kullanarak trafiğe çıktıklarının tespiti hâlinde, bu kişilere 1.407 Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca, aracın sürücü belgesiz kişilerce sürülmesine izin veren araç sahibine de tescil plakası üzerinden aynı miktarda idari para cezası verilir.” düzenlemesi yer almaktadır.

¹⁴ KSGŞ A.5.4. uyarınca, “gerekli sürücü belgesine sahip olmayan kişilerin” kapsamına ilişkin detaylı açıklamalar hakkında bkz. Öztürk, s. 252 vd.

olmayan kişiler tarafından kullanılmasıdır. Ancak somut olayda, zararın teminat dışında kalması için muhakkak KSGŞ A.5.4.’teki ihlalin mevcut olması gerekmez. Zira KSGŞ A.5.10.’da KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.’teki ihlallerden birinin mevcut olmasının yeterli olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla KSGŞ A.5.5.’teki ihlal nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerini terk etmesi de sigortalı araçtaki zararın teminat dışında kalmasına yol açar.

KSGŞ A.5.5.’te, “*Aracın, uyuşturucu madde veya Karayolları Trafik Yönetmeliğinde belirlenen seviyenin üzerinde alkollü içki almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması sırasında meydana gelen zararların*” sigorta teminatı dışında olduğu düzenlenmiştir. Buna göre, KSGŞ A.5.5.’teki ihlal, sigortalı aracın uyuşturucu madde veya KTY’de belirlenen seviyenin üzerinde alkol almış kişilerce veya aynı mevzuatta alkol alamayacağı belirtilen kişilerce alkol almak suretiyle kullanılması halidir. Ancak belirtilmelidir ki, KSGŞ A.5.5.’teki düzenleme “aynı mevzuatta alkol alamayacağı belirtilen kişiler” ifadesi yönünden güncelliğini yitirmiştir¹⁵. Zira KSGŞ A.5.5.’te atıf yapılan sürücünün alkollü araç kullanmasına ilişkin yasaklamaları içeren Karayolları Trafik Yönetmeliğindeki düzenlemeler, KTY m. 97’de yer almaktadır. Karayolları Trafik Yönetmeliği’nin 97. maddesi başlığıyla birlikte, 2014 yılında Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik¹⁶ ile değiştirilmiş, 2014 tarihli değişiklikten önceki KTY m. 97/1’de, “*Uyuşturucu, uyutucu ve keyif verici gibi özelliklere sahip doğal ve sentetik psikotrop maddeleri almış olanlar ile alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.*” düzenlemesi; KTY m. 97/4’ün “*Alkollü içki almış olarak kandaki alkol miktarına göre araç sürme yasağı;*” açıklamasını içeren b bendinin birinci öncülünde, “*Taksi veya dolmuş otomobil, minibüs, otobüs, kamyon, çekici gibi araçlarla kamu hizmeti, yük ve yolcu taşımacılığı yapan sürücüler ile resmi araç sürücüleri alkollü içki kullanmış olarak bu araçları süremezler.*”; ikinci öncülünde ise, “*Alkollü içki almış olarak araç kullandığı tespit edilen diğer araç sürücülerinden kanlarındaki alkol miktarı 0.50 promilin üstünde olanlar araç kullanamazlar.*” düzenlemeleri yer almakta idi.

2014 tarihli değişiklikten sonra ise, KTY m. 97/1’de, “*Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile kanlarındaki alkol miktarı 0.50*

¹⁵ 2014 yılında KTY m. 97’de yapılan değişiklik sonrası, KSGŞ A.5.5.’te belirtilen “aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişiler” ibaresinin uygulama alanının kalmadığı hakkında bkz. Öztürk, s. 257-258.

¹⁶ RG: 19.02.2024 - Sayı: 28918.

promilin üzerinde olan hususi otomobil sürücülerinin ve kanlarındaki alkol miktarı 0.20 promilin üstünde olan diğer araç sürücülerinin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.” düzenlemesine yer verilmiştir¹⁷. Dolayısıyla 2014 tarihli değişiklikle birlikte, KTY m. 97/1’de ikili bir ayrıma gidilmiş ve öncesinden farklı olarak belirli araç sürücüleri bakımından öngörülen alkollü araç sürme yasağı, “bu araç sürücülerinin kanında belirli bir promilin üzerinde alkol bulunması ihtimalinde araç sürmelerinin yasak olduğu” şeklinde düzenlenmiştir. Bu nedenle, KSGŞ A.5.5.’te öngörülen teminat dışı halin “... aynı mevzuatta alkollü içki alamayacağı belirtilen kişilerce alkollü içki alınmak suretiyle kullanılması ...” şeklindeki kısmının “hususi otomobil dışındaki diğer araçların kanlarındaki alkol miktarı 0.20 promilin üstünde olan sürücüler tarafından kullanılması” şeklinde anlaşılması gerekmektedir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, KSGŞ A.5.10.’a göre, uyuşturucu veya uyarıcı madde almış sürücüler ve kanlarındaki alkol miktarı 0.50 promilin üzerindeki hususi otomobil sürücüleri ile kanlarındaki alkol miktarı 0.20 promilin üzerindeki diğer araç sürücüleri tarafından sigortalı aracın kullanılması sırasında¹⁸ gerçekleşen trafik kazalarında, sürücü kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerini terk ederse sigortalı araçta meydana

¹⁷ 24.05.2013 tarih ve 6487 sayılı Bazı Kanunlar ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Karamamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (RG: 11.06.2013 - Sayı: 28674)’un 19. maddesiyle, KTK 48 hükmü başlığıyla birlikte değiştirilmiştir. Bu değişiklikten önce, KTK m. 48/1’de, “Uyuşturucu veya keyif verici maddeleri almış olanlar ile alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin kara yolunda araç sürmeleri yasaktır.” düzenlemesi bulunmaktayken değişiklikle birlikte, KTK m. 48/1, “Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri almış olan sürücüler ile alkollü olan sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaktır.” şeklini almıştır. Görüldüğü üzere, yürürlükte bulunan KTK m. 48/1’de “güvenli sürüş yeteneğini kaybetmiş olma” şartı kaldırılarak, uyuşturucu veya uyarıcı madde almış sürücüler ile alkol almış sürücülerin karayolunda araç sürmeleri yasaklanmıştır. Ayrıca KTK m. 48’in son fıkrasında, “Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tespiti için kullanılacak teknik cihazların sahip olacağı asgari koşullar ile diğer usul ve esasların yönetmelikte gösterileceği” düzenlenmiştir. KTK m. 2’ye dayanılarak çıkarılan KTY’nin 97. maddesinin birinci fıkrasında da, yürürlükte bulunan KTK m. 48/1’den farklı olarak alkollü araç sürücüleri bakımından belirli bir promilin üzerinde alkol almış olan sürücülerin karayolunda araç kullanmaları yasaklanmıştır. Bu yönüyle, KTY m. 97/1, KTK m. 48/1’e aykırı bir düzenleme içermekteyse de KTK’ya dayanılarak çıkarılan bir Yönetmelik hükmü iptal edilene kadar yürürlükte olduğundan, alkollü araç kullanımı hakkında KTK m. 48/1 yerine KTY m. 97/1’in esas alınması gereklidir. 2014 yılında KTY m. 97’de yapılan değişiklik sonrası, alkollü araç kullanımına ilişkin KSGŞ A.5.5.’te öngörülen teminat dışı halin uygulanması bakımından KTK m. 48’in değil de KTY m. 97/1’in dikkate alınması gerektiği hakkında bkz. Öztürk, s. 258.

¹⁸ Belirtilmelidir ki, KSGŞ A.5.5.’teki teminat dışı halin uygulama alanı bulabilmesi için hükümde belirtilen sürücüler tarafından gerçekleştirilen trafik kazalarının karayolunda meydana gelmiş olması gerekir. Karayolu tanımı bakımından ise, KTK m. 3/3 ile TSGŞ m. A.2.-b’de yer alan “karayolu” tanımları esas alınmalıdır. KTK m. 3/3’te KTK’da geçen karayolu, “Trafik için, kamunun yararlanmasına açık olan arazi şeridi, köprüler ve alanlardır.” şeklinde; TSGŞ A.2.-b’de ise, TSGŞ uygulamasında karayolu, “2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre karayolu sayılan alanlar ve diğer alanlardan genel trafiğe açık yerler ile karayoluyla trafik bağlantısı olan yerleri ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

gelen zararlar sigorta teminatı dışında kalır. KSGŞ'te ya da KTK ile TSGŞ'te uyuşturucu veya uyarıcı maddeden ne anlaşılması gerektiği tanımlanmamıştır. Bununla birlikte, bu kavramların kapsamı bakımından tıp biliminden yararlanılarak bir sonuca ulaşılabilecektir. Ayrıca KSGŞ m. A.5.5.'te, uyuşturucu veya uyarıcı madde miktarı bakımından, kandaki alkol miktarından farklı olarak bir belirleme ya da sınırlandırma yapılmamıştır. Dolayısıyla trafik kazasına karışan sürücünün kanında uyuşturucu veya uyarıcı madde tespiti halinde, bu maddenin miktarı önem taşımaksızın sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerini terk etmesi sigortalı araçtaki zararın, kasko sigortasının teminatı kapsamı dışında kalmasına yol açacaktır.

Öte yandan KSGŞ m. A.5.5.'te trafik kazasına karışan sürücünün kanındaki alkol miktarı bakımından sürücünün hususi araç sürücüsü olması ya da diğer araç sürücüsü olmasına göre bir ayırım yapılmıştır. Bu ayırma göre, teminat dışındaki halin varlığından söz edilebilmesi için hususi araç sürücüsünün kanındaki alkol miktarı 0.50 promilin üzerinde olmalıdır. Dolayısıyla kanındaki alkol oranı 0.50 promil ve altındaki hususi araç sürücülerinin karıştığı trafik kazalarında, sürücü kaza yerini terk ederse sigortalı aracın uğradığı zarar kasko sigortası teminatı kapsamında kalacaktır. Buna karşılık, trafik kazasına karışan hususi araç dışındaki diğer araç sürücülerinin kanındaki alkol miktarı 0.20 promilin üzerindeyse ve bu kişiler kimliğinin tespitini engellemek amacıyla kaza yerini terk etmişse yine sigortalı araçtaki zarar kasko sigortası teminatı dışındadır. Burada, hususi araç dışındaki diğer araçların kapsamının belirlenmesi önem taşır. Bu konuda, KSGŞ'de bir açıklık yoksa da KTY m. 97'nin 2014 tarihli değişiklikten önceki halinde yer alan dördüncü fıkrasının b bendinin birinci öncülündeki "*Taksi veya dolmuş otomobil, minibüs, otobüs, kamyon, çekici gibi araçlarla kamu hizmeti, yük ve yolcu taşımacılığı yapan sürücüler ile resmi araç sürücülerini alkollü içki kullanmış olarak bu araçları süremezler.*" düzenlemesinden yararlanılabilir. Buna göre, hususi araç dışındaki diğer araçların kapsamında; taksi veya dolmuş otomobil, minibüs, otobüs, kamyon, çekici gibi araçlar yer alır.

5. Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesinin Hukuki Sonuçları

KSGŞ m. A.5.10. uyarınca, sürücü trafik kazası gerçekleşikten sonra kaza yerini terk ederse, sigortalı araçta meydana gelen zararlar sigorta teminatı dışında kalır. KSGŞ A.5.10.'a göre, kaza yerini terk etmenin hukuki sonucu, sigortalı araçta meydana gelen zararın sigorta teminatı dışında kalmasıdır. Burada belirtmelidir ki, sürücünün kaza yerini terk etmesi tek başına sigortalı araçtaki zararın teminat dışında kalması sonucunu doğurmaz. Buna göre, sigortalı araçtaki zararın sigorta teminatı dışında kalması, sürücünün, KSGŞ A.5.10.'da belirtildiği üzere, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği

nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, KSGŞ m. A.5.4. ile m. A.5.5.'teki hallerden biri nedeniyle kazaya karışan sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılmış olması gerekir. Tam da bu noktada, sigortalı ve sigortacı bakımından ispat yükünün dağılımının ne şekilde olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Zira KSGŞ A.5.10.'da ya da KSGŞ'nin "Teminat Dışında Kalan Zararlar" başlıklı A.5. maddesinde sigortalı araçtaki zararın teminat dışında kalmasına yol açan hallerin gerçekleşmesi ihtimalinde, ispat yükünün dağılıma ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹⁹ (TTK) m. 1409/2'de, "*Sözleşmede öngörülen rizikolardan herhangi birinin veya bazılarının sigorta teminatı dışında kaldığını ispat yükü sigortacıya aittir.*" denilmiştir. Buna göre, sigorta sözleşmesinde öngörülen rizikolardan biri veya birkaçının sigorta teminatı dışında kaldığını ispat yükü sigortacıya aittir. Bu nedenle, kural olarak sigortacı, kasko sigortası bakımından sigortalı araçta gerçekleşen zararın sigorta teminatı dışında olduğunu ispatlamakla yükümlüdür. Ancak somut uyuşmazlıkta, sigortalı araç sürücüsünün kaza yerini terk etmiş olması, KSGŞ m. A.5.10.'daki teminat dışı halin gerçekleşmiş olabileceği ihtimalini gündeme getirmektedir. Dolayısıyla artık bu ihtimalde TTK m. 1409/2 uygulama alanı bulmamalı; ispat yükünün yer değiştirdiği kabul edilmelidir. Şüphesiz ispat yükünün yer değiştiğinden söz edilebilmesi için somut uyuşmazlıkta, sigortalı araç sürücüsünün kaza yerini terk ettiği olgusunun sabit olması gereklidir. Bu olgu, kaza yerine intikal eden trafik polislerince hazırlanan "kaza yeri terk tutanağı" ile ispat edilebileceği gibi kamera kaydı gibi delillerle yahut sigortalı araç sürücüsünün ya da sigortalının beyanı ile ortaya konulabilir. Buna göre, trafik kazasına karışan aracın sürücüsü kaza yerinden ayrılırsa artık bu ayrılmanın KSGŞ m. A.5.4. ya da m. A.5.5.'teki haller nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engelleme amacından kaynaklandığı karine olarak kabul edilir ve sigortalı tarafından bu karinenin aksi ispat edilemezse, sigortalı araçta meydana gelen hasar ve zarar sigorta teminatı kapsamı dışında kalır.

Burada belirtilmelidir ki, sürücü sigortalı araçla birlikte kaza yerinden ayrılmış ve bir süre sonra sigortalı araç kaza yerine dönmüş olabilir. Bu ihtimalde, sigortalı araçla birlikte olay yerine dönen sürücü, kazayı gerçekleştirmeyen sürücü olmayabilir; ancak bunun aksi de mümkündür. Ancak her durumda, sürücünün kaza yerinden ayrılmış olması, bu hususun ortaya konmuş olması şartıyla tek başına ispat yükünün yer değiştirmesine yol açar. Dolayısıyla kaza yerinden ayrılma olgusu gerçekleştiği takdirde, sigortalı araç kaza yerine geri dönmüş olsa bile sigortalının, araçtaki zararı sigortacıdan tazmin edebilmesi için kaza yerinden ayrılma olgusunun tedavi veya yardım amaçlı

¹⁹ RG: 14.02.2011 - Sayı: 27846.

sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma vb. zorunlu hallerden kaynaklanmış olduğunu ve ehliyetsiz ya da alkollü olmadığını ispatlaması gerekir. Aksi takdirde, KSGŞ m. A.5.10. kapsamında, sigortalı araçtaki zararlar sigorta teminatı kapsamı dışında kalacağı için sigortacının, tazminat ödeme yükümlülüğü doğmaz.

Yargıtay ve İtiraz Hakem Heyeti, bu konudaki kararlarında; somut olayın koşullarına göre, sürücünün kaza yerini terk ettiği ve kaza yerinin terk edilmesini haklı kılan zorunlu hallerin mevcut olduğunun anlaşılacağı uyuşmazlıklarda, ispat yükünün yer değiştirdiği ve sigortalının artık zorunlu bir halden kaynaklı olarak olay yerini terk ettiğini ve ayrıca ehliyetsiz ya da alkollü olmadığını ispatlamakla yükümlü olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Ancak bu kararlarda, bu sonuca ulaşılmasının gerekçesi olarak; KSGŞ A.5.'teki teminat dışı hallerin söz konusu olabileceği hallerde, sigortalının TTK m. 1446/2 uyarınca rizikonun gerçekleştiğine dair doğru ihbar mükellefiyetini kasten yerine getirmemesi veya iyi niyet kurallarına açıkça aykırı şekilde sigorta teminatı dışında kalan bir hususu sanki bu oluşan riziko teminat içinde imiş gibi ihbar etmesi hususları gösterilmektedir²⁰.

Söz gelimi, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 2022/6457 E, 2024/3497 K ve 18.04.2024 tarihli kararında²¹, bu hususta; *“Diğer taraftan, poliçe tanzim tarihi ve olay tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'nın 1409/1. maddesi uyarınca, sigortacı geçerli bir sigorta ilişkisi kurulduktan sonra oluşan rizikolardan sorumlu olduğu gibi aynı maddenin 2. fıkrası hükmüne göre, kural olarak rizikonun teminat dışında kaldığına ilişkin iddianın sigortacı tarafından kanıtlanması gerekmektedir. Olayın sigortalının ihbar ettiği şekilde değil de sigortacının iddia ettiği şekilde gerçekleşmesi halinde ise, bu oluş şeklinin Kasko Sigortası Genel Şartlarının A.5. maddesinde sayılan teminat dışında kalan hallerden olması gerekmektedir. İlkeler yukarıda anlatılan şekilde olmakla birlikte sigortalı, Kasko Poliçesi Genel Şartları'nın A.5. maddesi ve TTK 1446/2 maddesi uyarınca rizikonun gerçekleştiğine dair doğru ihbar mükellefiyetini kasten yerine getirmez veya iyiniyet kurallarına açıkça aykırı şekilde sigorta teminatı dışında kalan bir hususu sanki bu oluşan riziko teminat içinde imiş gibi ihbar ederse ispat yer değiştirip oluşan rizikonun teminat içinde kaldığını ispat yükü sigortalıya geçer.”* şeklinde bir gerekçeye yer verilmiştir.

²⁰ Bu yöndeki kararlara örnek olarak bkz. Yargıtay 4 HD 2023/8701 E, 2025/3610 K ve 03.03.2025 T; Yargıtay 4 HD 2022/2591 E, 2024/7525 K ve 11.09.2024 T; Yargıtay 4 HD 2022/6457 E, 2024/3497 K ve 18.04.2024 T; Yargıtay 4 HD 2021/27083 E, 2024/717 K ve 22.01.2024 T; Yargıtay 4 HD 2021/12754 E, 2023/7392 K ve 01.06.2023 T; Yargıtay 4 HD 2021/19905 E, 2023/5793 K ve 02.05.2023 T; Yargıtay 4 HD 2021/15055 E, 2021/11040 K ve 27.12.2021 T; Yargıtay 4 HD 2021/3689 E, 2021/5553 K ve 28.09.2021 T. Karar metinleri için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, 21.11.2025.

²¹ Karar metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, 21.11.2025.

İtiraz Hakem Heyeti de, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 2023/8701 E, 2025/3610 K ve 03.03.2025 tarihli Onama kararına konu olan uyuşmazlıkta, bu hususta; “Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5.10. maddesi gereği, kural olarak zararın teminat dışı olduğunun ispat yükü davalı sigortacıda bulunsa da; somut olayın özellikleri ve bilhassa davacıya ait aracın sürücüsü olduğunu iddia eden kişinin yaralandığını iddia etmediği ve park hâlindeki araca çarpması sonucu oluşan kazada can güvenliğini tehlikeye atacak hiçbir durum olmadığı hâlde; olay yerinden yalnızca su bulma gayesiyle ayrılmasının kazanın meydana geldiği yer; olayın oluş biçimi ve meydana geldiği saat gözetildiğinde; haklı sebeple olay yerini terkin ötesine geçen bir durumun bulunduğu, aksi durumun ispat yükünün davacı sigortalıya geçtiği, poliçe tanzim tarihi ve olay tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 6102 sayılı TTK'nın 1409 uncu maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca, kural olarak rizikonun teminat dışında kaldığına ilişkin iddianın sigortacı tarafından kanıtlanması gerektiği, olayın sigortalının ihbar ettiği şekilde değil de, sigortalının iddia ettiği şekilde gerçekleşmesi hâlinde ise, bu oluş şeklinin Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5.10. maddesinde sayılan teminat dışında kalan hâllerden olması gerektiği, sigortalının, Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları'nın A.5.10. maddesi ve 6102 sayılı TTK'nın 1446 ncı maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca rizikonun gerçekleştiğine dair doğru ihbar mükellefiyetini kasten yerine getirmez veya iyiniyet kurallarına açıkça aykırı şekilde sigorta teminatı dışında kalan bir hususu sanki bu oluşan riziko teminat içinde imiş gibi ihbar etmesi halinde ise, ispat yükünün yer değiştirip oluşan rizikonun teminat içinde kaldığını ispat yükünün sigortalıya ait olduğu,” şeklinde açıklamalara yer vermiştir²².

“İyiniyet” kenar başlıklı Sigortacılık Kanunu²³ (SK) m. 32'nin ikinci fıkrasında, “Sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, araçlar ve sigorta eksperleri sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye sokabilecek hareketlerden kaçınmak, mevzuat ve işletme planı esaslarına uygun faaliyette bulunmak, sigortacılığın icaplarına ve iyiniyet kurallarına uygun hareket etmek zorundadır.” düzenlemesi yer almaktadır. Bu hükümde ifade edildiği üzere, sigorta ve reasürans şirketleri ile sigorta araçları ve sigorta eksperleri, sigortalının hak ve menfaatlerini tehlikeye sokabilecek davranışlardan kaçınmak, mevzuat ve işletme planı esaslarına uygun faaliyette bulunmak, sigortacılığın icaplarına ve iyi niyet kurallarına uygun hareket etme yükümlülüğü altındadır. Burada belirtilmelidir ki, SK m. 32/2'de sigortalı bakımından bir düzenleme öngörülmemiştir. Ancak Yargıtay 4. Hukuk Dairesi ve İtiraz Hakem Heyeti kararları

²² Karar metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, 21.11.2025.

²³ RG: 14.06.2007 - Sayı: 26552.

rında olduğu gibi, sigortalı bakımından da iyi niyet kurallarına uygun hareket etme yükümlülüğünün söz konusu olduğunu kabul etmek mümkündür.

Bununla birlikte, rizikonun gerçekleştiğine ilişkin doğru ihbar yükümlülüğünden söz edip de bunun kanuni dayanağı olarak TTK m. 1446/2'nin gösterilmesi kanaatimizce isabetli değildir. Zira TTK m. 1446/1'de, "*Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirir.*"; TTK m. 1446/2'de ise, "*Rizikonun gerçekleştiğine ilişkin bildirim yapılmaması veya geç yapılması, ödenecek tazminatta veya bedelde artışa neden olmuşsa, kusurun ağırlığına göre, tazminattan veya bedelden indirim yoluna gidilir.*" düzenlemeleri yer almaktadır²⁴. Sigortalı açısından rizikonun gerçekleştiğine ve gerçekleşme şekline ilişkin doğru ihbar yükümlülüğünün mevcut olduğunu kabul etmek kanaatimizce, isabetli olsa da TTK m. 1446'da bu husus düzenlenmediğinden kararlarda, bu hükme atıf yapılması bu açıdan isabetli değildir.

II. TRAFİK SİGORTASINDA SÜRÜCÜNÜN KAZA YERİNİ TERK ETMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

A. Trafik Sigortasında Teminatın Kapsamı

TSGŞ'nin "A.3. Sigortanın Kapsamı" başlıklı maddesinin birinci fıkrasına göre, sigortacı, poliçede belirtilen motorlu aracın²⁵ işletilmesi²⁶ sırasında, üçüncü kişilerin ölümüne veya yaralanmasına veya bir şeyin zarara uğramasına sebebiyet vermiş olmasından dolayı, KTK'ya göre sigortalıya düşen hukuki sorumluluk çerçevesinde TSGŞ'te içeriği belirlenmiş tazminatlara ilişkin talepleri, kaza tarihi itibarıyla geçerli zorunlu sigorta teminat limitleri dahilinde tazmin etmekle yükümlüdür. Trafik sigortasının kapsamı, üçüncü kişilerin, sigortalının KTK çerçevesindeki sorumluluk riski kapsamında sigortalıdan talep edebilecekleri tazminat istemleri ile sınırlıdır. TSGŞ A.3./2'de belirtildiği üzere, araca bağlı olarak çekilmekte olan römork veya yarı römorkların (hafif römorklar dahil)

²⁴ TTK m. 1446'da düzenlenen rizikonun gerçekleştiğini ihbar görevi hakkında detaylı bilgi için bkz. Samim Ünan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi - Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I (Birinci Kısım: Genel Hükümler - Madde 1401-1452), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 502 vd.; Ünan, Kender Sigorta Hukuku, s. 494 vd.; Emine Yazıcıoğlu / Zehra Şeker Öğüz, Sigorta Hukuku, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s. 157 vd.; Gönen Eriş, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 678 vd.; İsmail Demir, Sigorta Hukuku - Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 212 vd.; Tamer Bozkurt, Sigorta Hukuku - Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 15. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025, s. 188-189.

²⁵ TSGŞ A.2./1-c'ye göre, TSGŞ uygulamasında, motorlu araç; "*İlgili mevzuat gereği trafiğe çıkması trafik siciline veya ilgili mevzuatla düzenlenen özel sicile tescile tâbi motorlu araçları*" ifade eder.

²⁶ TSGŞ A.2./1-ç'ye göre, TSGŞ uygulamasında, işletilme hali; "*Motorlu aracın mekanik aksamının çalışmasını mekanik aksamı çalışmasa bile motorlu aracın kendiliğinden de olsa hareket haline geçmesini*" ifade eder.

veya çekilen bir aracın yol açacağı zararlar çekicinin sigortası kapsamındadır²⁷. Ancak insan taşımada kullanılan römorklar bunlar için poliçede özel şartları belirtecek ek bir sorumluluk sigortası sağlanmış olması şartıyla sigorta teminatına dahil olur. TSGŞ A.3./3 uyarınca, meydana gelen bir trafik kazasında, sigorta ettirenin zararın önlenmesi veya azaltılması amacıyla yapacağı makul ve zorunlu masraflar teminat limitleri dahilinde sigortacı tarafından karşılanır²⁸.

Öte yandan TSGŞ A.3./4 uyarınca, trafik sigortası, sigortalının haksız taleplere karşı savunmasını, TSGŞ B.2.4. hükmü çerçevesinde teminat altına alır. TSGŞ B.2.4.'ün ilk paragrafında, *“Dava açılması halinde, sigortalının ihbarı ile sigortacının takip ve idare etmek üzere davaya her aşamada dahil olacağı; sigortacının karşı taraf lehine hükmedilen dava masrafları ile mahkemece hükmedilen karşı taraf avukatlık ücretlerini ödemekle yükümlü olduğu; ayrıca hükmolunan tazminat sigorta bedelini geçerse, sigortacının bu masrafları sigorta bedelinin tazminata oranı dahilinde ödeyeceği”* düzenlenmiştir. Ayrıca TSGŞ B.2.4.'ün ikinci paragrafında da, *“Sigortalı veya eylemlerinden sorumlu tutulduğu kimseler aleyhine cezai kovuşturmaya geçilmesi halinde, sanığın izni ile sigortacının da savunmaya iştirak edeceği; bu takdirde, sigortacının yalnızca seçtiği avukatın giderlerini ödeyeceği”* ifade edilmiştir.

TSGŞ'nin “Kapsama Giren Teminat Türleri” başlıklı A.5. maddesinde, dört bent altında trafik sigortasının kapsamında yer alan teminat türleri düzenlenmiştir. Bu teminat türleri, maddi zararlar teminatı²⁹ (a); sağlık giderleri

²⁷ Trafik sigortasında teminatın kapsamı hakkında detaylı bilgi için bkz. Rauf Karasu, Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Malî Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 21 vd.; Alkan, s. 197 vd.; Işıl Ulaş / İbrahim Bektaş, Sigorta Hukuku İkinci Cilt - Zarar Sigortaları - II (Sorumluluk Sigortaları - İsteğe Bağlı ve Zorunlu Sorumluluk Sigortası Türleri - Güvence Hesabı), 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Hükümlerine Göre Yeniden Derlenmiş ve Güncellenmiş 9. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2024, s. 1079 vd.; Gökcan, s. 667 vd.; Kara, s. 379 vd.

²⁸ TSGŞ A.3./3'te yer alan bu düzenlemeye benzer bir düzenleme *“Zararı önleme, azaltma ve sigortacının rücu haklarını koruma yükümlülüğü”* kenar başlıklı TTK m. 1448'in üçüncü fıkrasında yer almaktadır. TTK m. 1448/1 c. 1'de, *“Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin yüksek olduğu durumlarda, zararın önlenmesi, azaltılması, artmasına engel olunması veya sigortacının üçüncü kişilere olan rücu haklarının korunabilmesi için, imkânlar ölçüsünde önlemler almakla yükümlüdür.”* denilmiştir. Ayrıca TTK m. 1448/3'te, *“Sigortacı sigorta ettirenin birinci fıkra gereğince yaptığı makul giderleri, bunlar faydasız kalmış olsalar bile, sigorta tazminatından veya bedelinden ayrı olarak tazmin etmekle yükümlüdür. Eksik sigortanın yapıldığı hâllerde 1462 nci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.”* düzenlemesi yer almaktadır. TTK m. 1448/3'te düzenlenen sigortacının “giderleri ödeme yükümlülüğü” hakkında detaylı bilgi için bkz. Ünan, Cilt I, s. 519 vd.; Ünan, Kendir Sigorta Hukuku, s. 512 vd.; Eriş, s. 695; Kara, s. 227 vd.; Demir, s. 224-225; Bozkurt, s. 188-189.

²⁹ TSGŞ A.5./1-a'da, maddi zararlar teminatı; *“Hak sahibinin bu Genel Şartlarda tanımlanan ve zarar gören araçta meydana gelen değer kaybı dahil doğrudan malları üzerindeki azalmadır. Değer kaybı, talep edilmesi halinde, Kurum tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre atanacak sigorta eksperleri tarafından bu Genel Şartların Ek-1'inde yer alan esaslara göre tespit edilir.”* şeklinde düzenlenmiştir.

teminatı³⁰ (b); sakatlanma teminatı³¹ (c) ve destekten yoksun kalma (ölüm) teminatı³² (d) olarak sınıflandırılmaktadır. Öte yandan TSGŞ'nin "Teminat Dışında Kalan Haller" başlıklı A.6. maddesinin ilk fıkrasında, on dokuz bent halinde trafik sigortası teminatı kapsamı dışında kalan haller düzenlenmiştir. TSGŞ A.6./2'de ise, "*Sigortacının bu maddenin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında olmasına rağmen ilgililere yaptığı tazminat ödemeleri için sigortalının terekesine ve tereke borçlusu olan mirasçılara sigortalının kusuru oranında ve ilgili mevzuat dahilinde müracaat hakkı saklıdır.*" düzenlemesine yer verilmiştir.

TSGŞ A.4.'te trafik sigortasının coğrafi sınırı belirlenmiş olup buna göre, trafik sigortası, Türkiye sınırları içerisinde geçerlidir. TSGŞ A.7.'ye göre, trafik sigortası, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde ve poliçede belirtilen saatlerde başlar ve sona erer. Poliçede, başlama ve sona erme saatinin yer almaması ihtimalinde, sigorta, Türkiye saati ile öğlen saat 12:00'de başlar ve öğlen saat 12:00'de sona erer. Trafik sigortası sözleşmesinin vade sonundan önce sonlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar, Kurum³³ tarafından belirlenir.

³⁰ TSGŞ A.5./1-b'de, sağlık giderleri teminatı; "*Üçüncü kişinin trafik kazası dolayısıyla bedenen eski haline dönmesini teminen protez organ bedelleri de dahil olmak üzere yapılan tüm tedavi giderlerini içeren teminattır. Kaza nedeniyle mağdurun tedavisine başlanmasından itibaren mağdurun sürekli sakatlık raporu alana kadar tedavi süresince ortaya çıkan bakıcı giderleri, tedaviyle ilgili diğer giderler ile trafik kazası nedeniyle çalışma gücünün kısmen veya tamamen azalmasına bağlı giderler sağlık gideri teminatı kapsamındadır. Sağlık giderleri teminatı Sosyal Güvenlik Kurumunun sorumluluğunda olup ilgili teminat dolayısıyla sigorta şirketinin ve Güvence Hesabının sorumluluğu 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 98 inci maddesi hükmü gereğince sona ermiştir.*" şeklinde düzenlenmiştir.

³¹ TSGŞ A.5./1-c'de, sakatlanma teminatı; "*Üçüncü kişinin sürekli sakatlığı dolayısıyla ileride ekonomik olarak uğrayacağı maddi zararları karşılamak üzere, bu Genel Şartların Ek-2'sinde yer alan esaslara göre belirlenen tazminatları içeren teminattır. Trafik kazası nedeniyle mağdurun geçici iş göremezliği ve sürekli sakatlığı bu teminattan karşılanır. Mağdurun tedavi sürecinin tamamlanması sonrasında sakatlık oranının ve geçici iş göremezlik süresinin belirlenmesinde, Kurul Raporu dikkate alınır.*" ve "*Tazminat ödemesinde, ilgili kurum ve kuruluşlarca tanzim edilecek trafik kazasına ilişkin belgelerde illiyet bağı ile ilgili tespitin yer alması durumunda bu tespitin aksini ispat sigorta şirketine aittir. Sigortacı söz konusu rapor hakkında ilgili mevzuat uyarınca itiraz usulüne başvurduğunda mağdurun itiraz üzerine yaptığı belgelenmiş harcamalarını bu teminat kapsamında karşılamakla yükümlüdür. Geçici iş göremezlik süresi ve sürekli sakatlık oranının belirlenmesinden sonra ortaya çıkan ve tıbben gerekli olan sürekli bakıcı giderleri de bu teminat kapsamındadır. Söz konusu tazminat miktarlarının tespitinde sakat kalan kişi esas alınır.*" şeklinde düzenlenmiştir.

³² TSGŞ A.5./1-ç'de, destekten yoksun kalma (ölüm) teminatı; "*Üçüncü kişinin ölümü dolayısıyla ölenin desteğinden yoksun kalanların destek zararlarını karşılamak üzere bu Genel Şartların Ek-3'ünde yer alan esaslara göre belirlenen tazminatları içeren teminattır. Söz konusu tazminat miktarının tespitinde ölen kişi esas alınır.*" şeklinde düzenlenmiştir.

³³ TSGŞ A.2./1-ı'ya göre, TSGŞ uygulamasında, Kurum; "*Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunu*" ifade eder.

B. Sigortacının Sigortalısına Rücu Edebileceği Haller

KTK m. 95/2'de, “Ödemede bulunan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, tazminatın kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği oranda sigorta ettirene başvurabilir.” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre, trafik sigortası kapsamında zarar görene ödeme yapan sigortacı, sigorta sözleşmesine ve bu sözleşmeye ilişkin kanun hükümlerine göre, sigorta tazminatının kaldırılmasını veya azaltılmasını sağlayabileceği ölçüde sigorta ettirene³⁴ başvurabilir³⁵. Bununla birlikte, KTK m. 95'te ya da KTK'nun başka bir hükmünde, sigorta tazminatının kaldırılması veya azaltılması sonucunu doğuran hallerin neler olduğu hakkında bir düzenleme yer almamaktadır. Buna karşılık, TSGŞ'nin “Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı” başlıklı B.4. maddesinin üçüncü fıkrasında sigortacının, zarar gören kişiye ödediği sigorta tazminatını, sigortalısına rücu edebileceği haller yedi bent halinde düzenleme altına alınmıştır. Bu haller, sigorta tazminatını gerektiren olayın, sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kasti bir hareketi veya ağır kusuru sonucunda meydana gelmiş olması hali (a); sigorta tazminatını gerektiren olayın, aracın ilgili mevzuat hükümlerine göre gerekli olan ehliyete sahip olmayan veya geçerciliğini yitirmiş sürücü ehliyetine sahip ya da ehliyetine geçici/sürekli olarak el konulmuş kimseler tarafından sevk edilmesi veya trafik kurallarının ağır kusur ile ihlali neticesinde meydana gelmiş olması hali (b); aracın, uyuşturucu madde veya ilgili mevzuatta belirlenen seviyenin üzerinde alkol almış kişilerce³⁶ alkol alınmak suretiyle kullanılması sırasında zarar meydana gelmesi hali (c); sigorta tazminatını gerektiren olayın, yolcu taşımaya ruhsatlı olmayan araçlarda yolcu taşınması veya yetkili makamlarca tespit edilmiş istiap haddinden fazla yolcu veya yük taşınması ya da patlayıcı, parlayıcı ve tehlikeli maddeleri taşıma ruhsatı bulunmayan araçlarda, bu maddelerin parlama, tutuşma ve infilakı yüzünden meydana gelmiş olması hali (ç); sigortalının rizikonun gerçekleşmesi halinde TSGŞ B.1. maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmemesinden dolayı zarar ve ziyan miktarında bir artış olması hali (d); sigorta tazminatını

³⁴ Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın “Dayanak” başlıklı A.1/A maddesinde, “Bu Genel Şartlar, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.” denilmiştir. Buna göre, TSGŞ'te, KTK'dan farklı olarak “sigorta ettiren” kavramı yerine “sigortalı” kavramı kullanılmıştır. Bu bakımdan KTK m. 95/2'de yer alan “sigorta ettiren” kavramının, TSGŞ terminolojisi ile uyumlu bir şekilde “sigortalı” olarak anlaşılması isabetli olur.

³⁵ KTK m. 95/2'den anlaşıldığı üzere, sigortacının kendi tazminat ödeme yükümlülüğünü azaltan ve kaldıran halleri zarar gören kişiye değil de kendi sigortalısına karşı ileri sürebileceği; bu düzenleme ile kanun koyucunun, zarar gören kişileri, sigortalı ile sigortacı arasındaki iç ilişkiden kaynaklanan defilerle muhatap etmek istemediği hakkında bkz. Karasu, s. 114.

³⁶ TSGŞ B.4./3-c'de, KSGŞ A.5.5.'e benzer bir şekilde, “aynı mevzuatta alkol alamayacağı belirtilen kişilerden” söz edilmiştir. Ancak KTY m. 97'de 2014 yılında yapılan değişiklikle birlikte, TSGŞ B.4./3-c'de yer alan bu ifadenin uygulanma kabiliyeti kalmamıştır. Bu konuda bilgi için bkz. yukarıda I, C, 4.

gerektiren olayın aracın çalınması veya gasp edilmesi sonucunda meydana gelmesi halinde, çalınma veya gasp edilme olayında sigortalının kendisinin veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kusurlu olduğunun tespit edilmesi hali (e); bedeni zarara³⁷ neden olan trafik kazalarında, sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmesi veya kaza tutanağı, alkol raporu vb. kazanın oluş şartlarına ilişkin gerekli belgelerin düzenlenmesi yükümlülüğüne aykırı davranması hali (f) olarak ifade edilebilir³⁸. Ancak belirtilmelidir ki, TSGŞ B.4./3'te yer alan "Sigortalıya başlıca şu nedenlerle rücu edilir:" ifadesinden, hükümde sayılan hallerin sınırlı sayıda olmadığı; bu haller dışında başkaca hallerin mevcudiyeti durumunda da sigortacının ödemiş olduğu sigorta tazminatı için sigortalısına rücu edebileceği sonucu çıkarılmaktadır³⁹.

TSGŞ B.4/3'te düzenlenen rücu hallerinden biri de f bendinde yer alan "Bedeni hasara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmesi veya kaza tutanağı, alkol raporu vb. kazanın oluş koşullarına ilişkin gereken belgelerin düzenlenmesi yükümlülüğüne aykırı davranması" halidir⁴⁰. Burada ifade edilmelidir ki, TSGŞ B.4./3-f'te, iki ayrı rücu hali düzenlenmiş olup bunlardan ilki, bedeni zarara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmesi halidir⁴¹. Bu hal gerçekleştiği takdirde sigortacı, zarar görenlere ödeme yaptıktan sonra sigortalıya rücu edebilecektir.

³⁷ TSGŞ m. B.4./3-f'te, "bedeni hasardan" söz edilmişse de bu ifadenin "bedeni zarar" olarak anlaşılması gerekir. Zira "hasar" daha ziyade mal varlığı değerleri bakımından söz konusu olabilecek bir kavramdır.

³⁸ TSGŞ B.4./3'te düzenlenen, sigortacının ödemiş olduğu sigorta tazminatı için sigortalısına rücu edebileceği haller hakkında detaylı bilgi için bkz. Ulaş / Bektaş, Cilt II, s. 1192 vd.; Karasu, s. 114 vd.; Öztürk, s. 1147 vd.; Gökcan, s. 938 vd.

³⁹ Aynı yönde bkz. Karasu, s. 114.

⁴⁰ Belirtilmelidir ki, yürürlükte olan TSGŞ, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihte önce yürürlükte olan Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nda, TSGŞ B.4./3-f'te yer alan rücu hali bulunmamaktadır. Dolayısıyla söz konusu rücu halinin, yürürlükte olan TSGŞ bakımından bir yenilik olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda bilgi için bkz. Karasu, s. 121.

⁴¹ TSGŞ B.4./3-f kapsamında, sigortacının sigorta ettirene/sigortalıya rücu edebileceği ikinci hal, bedeni zarara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, kaza tutanağı, alkol raporu vb. kazanın oluş koşullarına ilişkin gerekli belgelerin düzenlenmesi yükümlülüğüne aykırı davranması halidir. Ancak çalışmada, bu rücu hali kapsam dışında bırakılmıştır. Bu nedenle, TSGŞ B.4./3-f'te yer alan bu hal üzerinde durulmayacaktır.

C. Trafik Sigortasında Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi

1. TSGŞ B.4./3-f'te Düzenlenen Rücu Halinin Uygulama Alanı

TSGŞ B.4./3-f'te, bedeni zarara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin olay yerini terk etmesinden söz edilmiştir. Bu durum, rücu halinin kapsamında yalnızca “bedeni zarara” yol açan trafik kazalarının yer aldığı sonucunun çıkarılmasına yol açabilecek niteliktedir. Ancak kanaatimizce, ilgili hükmü bu şekilde daraltıcı bir yoruma tabi tutmak isabetli olmaz. Zira hükümde, bedensel zarara yol açan trafik kazaları bakımından söz konusu olabileceği düşünülen zorunlu haller örnekleme suretiyle sayılmıştır. Bu bakımdan TSGŞ B.4./3-f'te, maddi zarara yol açan trafik kazalarında, kaza yerinin terk edilmesi kapsam dışında bırakılmamıştır. Dolayısıyla maddi zarara yol açan trafik kazaları da TSGŞ B.4./3-f kapsamında yer alır. Buna göre, TSGŞ B.4./3-f kapsamında, maddi hasarlı trafik kazalarında “kaza yerinin terk edilmesi” hali de rücu sebebi sayılır. Ayrıca her ne kadar bedensel zarara yol açan trafik kazaları bakımından örnekleme suretiyle sayılmış olsa da hükümde sayılan zorunlu haller, maddi hasarlı trafik kazaları bakımından da geçerlidir. Bu nedenle, maddi hasarlı trafik kazalarında TSGŞ B.4./3-f'te sayılan veya sayılmayan başkaca zorunlu nedenler olmaksızın sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kaza yerini terk etmesi halinde, sigortacı ödemiş olduğu sigorta tazminatını sigortalıya rücu etme hakkına sahip olur.

Belirtilmelidir ki, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi de 2024/11202 E, 2025/2473 K ve 13.02.2025 tarihli kararıyla aynı sonuca ulaşmıştır. Bu kararın dayanağı olan başvuru vekili dilekçesinde, TSGŞ B.4./3-f kapsamında sigorta ettiren/sigortalı aleyhine açılan rücu tazminat davalarında olay yerini terk halinde, maddi hasar taleplerinin istenip istenemeyeceği hususunda, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi'nin 20.05.2021 tarih ve 2019/318 E - 2021/920 K sayılı kararı; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi'nin 16.01.2023 tarih ve 2021/314 E - 2023/73 K ile 28.02.2023 tarih ve 2021/742 E - 2023/372 K sayılı kararları; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi'nin 21.06.2023 tarih ve 2021/1008 E - 2023/1231 K ile 13.09.2023 tarih ve 2021/839 E - 2023/1492 K sayılı kararları; İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi'nin 21.12.2023 tarih ve 2021/622 E - 2023/1896 K sayılı kararı ve Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi'nin 05.02.2020 tarih ve 2019/1267 E - 2020/116 K sayılı kararının çeliştiği belirtilerek 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un⁴² 35/3. maddesi uyarınca uyuşmazlığın giderilmesi talep edilmiştir.

⁴² RG: 07.10.2004 - Sayı: 25606.

Bölge Adliye Mahkemeleri kararları arasındaki uyuşmazlığın giderilmesi istemine dair başvuru neticesinde Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, bu konuya ilişkin “... 01.06.2015 tarihinden sonra düzenlenen zorunlu trafik sigorta poliçeleri bakımından uygulanmakta olan Karayolları Motorlu Araçlar ZMMS Genel Şartlarının B.4-f maddesi metni çok iyi kaleme alınmamış olmakla birlikte, madde metninden anlaşılması gereken, maddi ya da bedeni hasara neden olan tüm trafik kazalarında olay yerini terk ile kazanın oluş koşullarına ilişkin gerekli belgelerin düzenlenmesi yükümlülüğüne aykırı davranılması hallerinde sigortacının üçüncü kişilere yaptığı ödeme nedeniyle sigortalısına rücu edebilecek olduğudur. İstisnai durumlar ise “hariç” denilerek gösterilmiştir. Buna göre bedeni hasara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitmesi, can güvenliği nedeniyle uzaklaşması gibi zorunlu hallerde sigortalı bu maddeden kaynaklanan rücu sebebinden kurtulacaktır. Olay yerini terkin zorunlu olduğu haller ve kazanın oluş koşullarına ilişkin gerekli belgelerin düzenlenmesi yükümlülüğüne aykırı davranılması halleri sınırlı sayıda olmayıp örnek olarak sayılmıştır. Ancak istisnai haller madde metninin başına yazıldığı için sanki olay yerini terk etme hali sadece bedeni hasara neden olan kazalarda uygulanacakmış, maddi hasarlı kazalarda uygulama alanı yokmuş gibi bir anlama yol açmıştır. Oysaki bedensel hasarlı kaza olmasa dahi olay yerinin terk edilmesi halinde sigorta şirketinin belirtilen istisnalar haricinde sigortalısına rücu edebileceği kabul edilmiştir. Olay yerini terk ile içe rücu sebebi gerçekleşmiş olup olay yerini Genel Şartların B.4-f maddesinde sayılan haller ile benzer zorunlu nedenlerden biri nedeniyle terk ettiğini, dolayısıyla rücu sebebinin oluşmadığını ispat yükü ise sigortalıdadır. Sigortalı kaza yerini ancak Genel Şartların B.4-f maddesinde sayılan zorunlu nedenlerden biri nedeniyle terk ettiğini ispatlar ise rücu durumundan kurtulacaktır. Açıklanan nedenlerle Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (ZMSS) Genel Şartlarının B.4/f bendine göre kaza yerinin terk edilmesi halinin salt maddi hasarlı trafik kazalarında da içe rücu sebebi olduğu açıktır. ...” şeklinde açıklamalar yaparak TSGŞ B.4./3-f’te yer alan rücu halinin, maddi hasarlı trafik kazaları bakımından da uygulanabileceği sonucuna ulaşmıştır.

2. TSGŞ B.4./3-f Kapsamında Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesi Kavramı

TSGŞ B.4./3-f’e göre, maddi veya bedeni zarara neden olan trafik kazalarında sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmesi halinde, sigortacı zarar görenlere ödediği sigorta tazminatını sigortalıya rücu edebilir. Bu hüküm kapsamında, sigortacının, sigortalısına rücu edebilmesi için trafik ka-

zasına karışan aracın sürücüsü olan sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kaza yerini terk etmiş olması gerekir. Kaza yerini terk ifadesi, TSGŞ'nin "Tanımlar" başlıklı A.2. maddesinde tanımlanmadığı gibi TSGŞ B.4./3-f'te de bu kavrama ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Kanaatimizce, kaza yerinin terk edilmesi kavramı, sürücünün kısa bir süre için bile olsa kaza mahallinden araçla veya araçsız olarak ayrılması anlamına gelir. Buna göre, sürücünün araçsız bir şekilde kaza yerinden uzaklaşması yahut da kaza yaptığı araçla veya başka bir araçla kaza yerinden ayrılması "sürücünün kaza yerini terk ettiği" sonucuna ulaşılmasını gerektirir. Sürücünün kısa bir süreliğine bile olsa kaza yerinden ayrılması ve akabinde kaza mahalline geri gelmesi, sürücünün kaza yerini terk ettiği gerçeğini değiştirmez.

3. TSGŞ B.4./3-f'te Düzenlenen Rücu Halinin Kapsamındaki Kişiler

TSGŞ B.4./3-f'te, sürücünün hükümdeki deyimıyla "sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin" kaza yerini terk etmesinin sigortacıya rücu hakkı tanıdığı düzenlenmiştir. Hükümde açıkça ifade edilmemişse de rücu halinin kapsamında, sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin sürücü olması ve trafik kazası gerçekleşikten sonra kaza yerini terk etmeleri ihtimali yer alır. Dolayısıyla TSGŞ B.4./3-f'in uygulama alanı bulabilmesi için kaza yerini terk eden sürücünün, sigortalı ya da eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler olması gerekmektedir.

Sürücü kavramı, TSGŞ'de tanımlanmamıştır. Bununla birlikte, KTK'nun "Tanımlar" kenar başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasında, sürücü kavramı; "*Karayolunda, motorlu veya motorsuz bir aracı veya taşıtı sevk ve idare eden kişidir.*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu bakımdan KTK m. 3/1'de yer alan sürücü tanımında, bir sınırlandırma ya da kısıtlama yapılmamıştır. Bu nedenle, sigorta konusu aracı sevk ve idare eden herkes sürücü olabilir. Öte yandan TSGŞ A.2./1-a'da, "*Bu Genel Şart uygulamasında; sigortalı, poliçe konusu motorlu araçta 2918 sayılı Kanunun 91 inci maddesi uyarınca zorunlu mali sorumluluk sigortası yaptırmak zorunda olan işletenleri ifade eder.*" şeklinde bir tanıma yer verilmiştir. Buna karşılık, TSGŞ'nin "A.2. Tanımlar" başlıklı maddesinde, "sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler" hakkında bir tanıma yer verilmemiştir⁴³.

Sigortalının kim olduğu poliçeden anlaşılabilirse de sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kim ya da kimler olabileceği poliçeden tespit edilecek bir husus değildir. Bu bakımdan "sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin" kapsamının belirlenmesi özellik arz etmektedir.

⁴³ TTK m. 1429 ile KSGŞ hükümlerinde, "sigorta ettiren veya sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin" kapsamının belirlenmediği ancak kanun koyucunun, açık bir düzenleme ile bu kişilerin kapsamını açıklığa kavuşturması gerektiği hakkında bkz. Öztürk, s. 236 vd.

Öncelikle belirtilmelidir ki, sigortalı gerçek kişi ise, aracın sürücüsünün sigortalı olması ihtimalinde, sigortalı olan gerçek kişinin kaza yerini terk etmesi, TSGŞ B.4./3-f'in uygulama alanına girer. Buna karşılık, sigortalı gerçek kişi değilse, poliçede sigortalı olarak gözüken tüzel kişi, trafik kazasına karışan aracın sürücüsü olamayacağından sigortalı olan tüzel kişinin kaza yerini terk etmesinden söz edilemez. Bu ihtimalde, tüzel kişinin eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler aracın sürücüsü olabilir ve ancak bu kişiler kaza yerini terk edebilir. Bu nedenle, TSGŞ B.4./3-f'te öngörülen rücu hali bakımından "sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin" kapsamının belirlenmesi gereklidir. Kanaatimizce, TSGŞ B.4./3-f'in uygulama alanı bağlamında sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında, hırsızlık ve gasp eylemleri hariç olmak üzere⁴⁴, sigorta konusu aracı ücretli veya ücretsiz, izinle ya da izinsiz, sürücü belgeli veya belgesiz kullanan kişiler yer alır⁴⁵. Öte yandan sigortalının gerçek veya tüzel kişi olmasına göre, sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamı farklılık gösterir. TSGŞ B.4./3-f bağlamında, sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilere örnek olarak; gerçek kişi sigortalının eşi; alt ve üst soyu; evlat edinme ilişkisi ile bağlı olduğu kişi ya da kişiler; birlikte yaşadığı kardeşleri⁴⁶ gösterilebilir.

Sigortalının tüzel kişi olması ihtimalinde, tüzel kişinin temsilcileri ile aralarında çalışma ilişkisi bulunan TBK m. 66 kapsamında tüzel kişinin sorumlu tutulmasına yol açabilecek kişiler ile ifa yardımcıları⁴⁷ tüzel kişi sigortalının

⁴⁴ "Teminat Dışında Kalan Haller" başlıklı TSGŞ A.6./1-h'te, "Çalınan veya gasp edilen araçların sebep oldukları ve Karayolları Trafik Kanununa göre sigortalının sorumlu olmadığı zararlar, aracın çalındığını veya gasp edildiğini bilerek binen kişilerin zarara uğramaları nedeniyle ileri sürülecek talepler ile çalan ve gasp eden kişilerin taleplerinin" trafik sigortasının teminatı kapsamı dışında kaldığı düzenlenmiştir. Bu nedenle, sigorta konusu aracı hırsızlık ve gasp eylemleri neticesinde elde eden sürücünün kaza yerini terk etmesi ihtimali, TSGŞ B.4./3-f'in uygulama alanı kapsamında yer almaz.

⁴⁵ Çetin Aşçıoğlu, Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Sözkesen Matbaacılık, Ankara, 2012, s. 77; İbrahim Akbulut, Karayolları Trafik Kanunu'na Göre İşletenin Sorumluluğu - Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası ve Garanti Fonu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 42.

⁴⁶ Zorunlu mali sorumluluk (trafik) sigortasının kapsamı dışında kalan talep ve zararları düzenleyen KTK m. 92'nin birinci fıkrasının b bendinde, "İşletenin; eşinin, usul ve furuunun, kendisine evlat edinme ilişkisi ile bağlı olanların ve birlikte yaşadığı kardeşlerinin mallarına gelen zararlar nedeniyle ileri sürebilecekleri taleplerin" sigorta teminatı dışında kaldığı düzenlenmiştir. Kanaatimizce, KTK m. 92/1-b'de sayılan kişiler, TSGŞ m. B.4./3-f'te düzenlenen rücu halinde sözü edilen "sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin" kapsamında yer alır. Ancak burada belirtilmelidir ki, KTK m. 92/1-b'de işletenin gerçek kişi olması ihtimali dikkate alınarak bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, sigortalının gerçek kişi olduğu durumlarda, sigortalı araçla birlikte trafik kazasına karışan sigortalının eşi, usul ve furuu, evlat edindiği kişiler ile birlikte yaşadığı kardeşleri, sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında yer alır. Ancak kanaatimizce, "sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin" kapsamı bu sayılan kişilerle sınırlı değildir.

⁴⁷ TTK m. 1429/1'de belirtilen sigorta ettiren veya sigortalının hukuken fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında ifa yardımcılarının da yer aldığı hakkında bkz. Ünán, Cilt I, s. 300.

eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında yer alırlar. Dolayısıyla bu kişilerin sürücü olması ihtimalinde, kaza yerini terk etmesi TSGŞ B.4./3-f’te düzenlenen rücu halinin kapsamına girer. Ayrıca tüzel kişinin bir ticari ortaklık (şirket) olması ihtimalinde, ortak ya da ortakların tüzel kişinin temsilcisi olup olmadığından bağımsız bir şekilde, ortaklar da sigortalı tüzel kişinin eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler kapsamına girer⁴⁸ ve bu kişilerin kaza yerini terk etmesi de TSGŞ B.4./3-f kapsamında sigortacıya rücu hakkı tanır. Bu örneklerin dışında, TSGŞ B.4./3-f’in uygulanması bakımından sigortalının izni ile aracı kullanan kişinin, aracın kullanılmasını bıraktığı üçüncü kişi (i); içkili veya hasta sürücünün yerini alan yolcu (ii); çalınan aracı bulan ve aracı garaja getiren görevli (iii); denemek için aracı kullanan alıcı (iv); kontrol amacıyla aracı kullanan görevli (v); aracı başka amaçla ve yerde kullanan kişi (vi) de sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında yer alır⁴⁹.

4. Kaza Yerinin Terk Edilmesini Gerektiren Zorunlu Haller

TSGŞ B.4./3-f’te, sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmiş olmasının sigortacıya rücu hakkı tanıdığı düzenlenmiştir. Buna göre, TSGŞ B.4./3-f’te, sürücünün kaza yerini terk etmesini haklı kılan zorunlu sebepler, “tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme” ve “can güvenliği nedeniyle uzaklaşma” halleri olarak ifade edilmiştir. Ancak hükümde, “gibi” edatına yer verilmiş olmasından, hükümde sayılan zorunlu hallerin sınırlı sayıda olmadığı; hükümde örnekleme suretiyle bazı zorunlu hallerden söz edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, TSGŞ B.4./3-f’te sayılan haller dışında başkaca zorunlu hallerin de sürücünün kaza yerini terk etmesi bağlamında haklı sebep teşkil edebileceğini söylemek mümkündür⁵⁰.

5. Sürücünün Kaza Yerini Terk Etmesinin Hukuki Sonuçları

TSGŞ B.4./3-f kapsamında, sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler, trafik kazası gerçekleştikten sonra kaza yerini terk ederse, sigortacı, trafik kazası neticesinde zarar gören kişiye sigorta tazminatı ödedikten sonra

⁴⁸ TTK m. 1429/1’in uygulanması bakımından tek kişilik ortaklığın söz konusu olduğu hallerde, ortağın fiilini bizzat tüzel kişinin fiiliyle bir tutmanın uygun olacağı; aynı esasın “aslan payının” söz konusu olduğu ortaklıklar açısından da geçerli olduğu hakkında bkz. Ünan, Cilt I, s. 300.

⁴⁹ Bu kişilerin KTK m. 85/5 kapsamında, işletenin eylemlerinden sorumlu olduğu sürücü kavramının kapsamında yer aldığı hakkında bkz. Aşçıoğlu, s. 77-78; Akbulut, s. 42.

⁵⁰ Sürücünün kaza yerini terk etmesini gerektiren zorunlu hallerle ilişkin açıklamalar için bkz. yukarıda I, C, 2. TSGŞ B.4./3-f kapsamında, kaza yerinden ayrılmayı gerektiren zorunlu haller hakkında açıklamalar için bkz. Ulaş / Bektaş, Cilt II, s. 1223.

sigortalıya rücu edebilir. TSGŞ B.4./3-f’te, kaza yerini terk etmenin hukuki sonucu, sigortacının ödediği sigorta tazminatı için sigortalıya rücu etmesidir. Burada belirtilmelidir ki, sürücünün kaza yerini terk etmesi tek başına sigortacıya rücu hakkı tanımaz. Buna göre, sigortacının rücu hakkına sahip olması, sürücünün, TSGŞ B.4./3-f’te belirtildiği üzere, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmiş olmasına bağlıdır. Tam da bu noktada, ispat yükünün dağılımının ne şekilde olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Zira TSGŞ B.4./3-f’te ya da TSGŞ’nin “Zarar Görenlerin Haklarının Saklı Tutulması ve Sigortacının Sigortalıya Rücu Hakkı” başlıklı B.4. maddesinde sigortacıya rücu hakkı tanıyan hallerin gerçekleşmesi ihtimalinde, ispat yükünün dağılıma ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Burada belirtilmelidir ki, kaza yerinin terk edilmesi rücu hali kapsamında ispat yüküne ilişkin olarak TTK m. 1409/2 uygulama alanı bulmaz. Zira bu hükümde, sözleşmede öngörülen rizikolardan herhangi biri veya birkaçının sigorta teminatı dışında kaldığını ispat yükünün sigortacıya ait olduğu düzenlenmiştir. Ancak TSGŞ B.4/3-f’teki halde, sigorta teminatı kapsamı dışında bir hal yoktur; aksine sigorta teminatı kapsamında yer alan bir hal mevcuttur.

Kanaatimizce, sürücünün kaza yerini terk etmesi hali bakımından ispat yükünün dağılımında iki aşamalı bir değerlendirme yapılması gereklidir. Buna göre, ilk olarak sigortacı, sürücünün kaza yerini terk ettiğini ispatlamakla yükümlüdür. Sigortacı, somut olayın koşullarına göre, sürücünün kaza yerini terk ettiği olgusunu kaza tespit tutanağı, görgü tanığı ya da kamera görüntüleri gibi delillerle ispatlayabilir. Bunun dışında, sigortalı veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişide kazadan sonra olay yerini terk ettiğini beyan etmiş olabilir. Bu gibi durumlarda artık sigortacının başka bir ispat faaliyeti gerçekleştirmesi gerekmez. İkinci aşamada, sigortalı, olay yerinin terk edilmesinin TSGŞ B.4./3-f’te sayılan veya benzer başkaca zorunlu hallerden kaynaklandığını ispatlamakla yükümlüdür. Sigortalı, bu konuda üzerine düşen ispat yükünün gereği olarak kaza yerinin “zorunlu nedenlerden” kaynaklandığını ispatlayamazsa, sigortacı TSGŞ B.4./3-f kapsamında sigortalıya rücu eder. Bu konuda, Yargıtay 4. HD, 2024/11202 E, 2025/2473 K, 13.02.2025 tarihli kararında⁵¹, “*Olay yerini terk ile içe rücu sebebi gerçekleşmiş olup olay yerini Genel Şartların B.4-f maddesinde sayılan haller ile benzer zorunlu nedenlerden biri nedeniyle terk ettiğini, dolayısıyla rücu sebebinin oluşmadığını ispat yükü ise sigortalıdadır. Sigortalı kaza yerini ancak Genel Şartların B.4-f maddesinde sayılan zorunlu nedenlerden biri nedeniyle terk ettiğini ispatlar ise rücu durumundan kurtulacaktır.*” denilmek suretiyle bu husus ifade edil-

⁵¹ Karar metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, 21.11.2025.

miştir⁵². Kararda, ispat yükünün sigortalıya ait olduğu ifade edilmişse de ilk etapta sigortacının “sürücünün olay yerini terk etmesi” olgusunu ispatlamakla yükümlü olduğu açıkça belirtilmemiştir. Ancak ilk aşamada, sigortacının olay yerinin terk edildiğini ispatlaması gerekmektedir.

SONUÇ

KSGŞ A.5.10.’a göre, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma vb. zorunlu haller hariç olmak üzere, KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.’te belirtilen ihlaller nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılması halinde, sigortalı araçtaki zıya ve hasarlar kasko sigortası teminatı dışında kalır. KSGŞ A.5.10. kapsamında, sigortalı araçta gerçekleşen zıya ve hasarın sigorta teminatı dışında olması için öncelikle sürücünün kaza yerini terk etmesi; tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma vb. zorunlu haller mevcut olmasına rağmen kaza yerinin terk edilmiş olması; sürücünün KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.’teki haller nedeniyle kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılmış olması gerekir. Kaza yerinden ayrılma kavramı ile sürücünün araçla veya araçsız olarak kaza mahallinden başka bir yere gitmiş olması anlatılmak istenmektedir. Sürücü, ayrıldıktan sonra kısa bir süre içerisinde kaza mahalline geri dönmüş olabilir. Ancak bu ihtimalde de sürücü kaza yerini terk etmiş kabul edilecektir. Sigorta konusu araçtaki zıya ve hasarın sigorta teminatı kapsamında kalması için sürücünün, zorunlu haller olmaksızın kaza yerini terk etmiş olması gerekir. Bu haller, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme ya da can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi hallerdir. KSGŞ A.5.10.’da sayılan zorunlu haller örnekleme suretiyle sayıldığından bu hallere benzer başka zorunlu haller de hükmün kapsamında yer alır. Ayrıca kasko sigortası bakımından sürücünün kaza yerini terk etmesine bağlı teminat dışı halden söz edilebilmesi için KSGŞ A.5.4. ile A.5.5.’teki hallerden birinin mevcut olması nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engelleme amacı taşınması gerekir. KSGŞ A.5.4.’teki hal, sigortalı aracın, ilgili mevzuat hükümlerine göre gerekli sürücü belgesine sahip olmayan kişiler tarafından kullanılmasıdır. KSGŞ A.5.5.’teki hal ise, sigortalı aracın uyuşturucu ya da uyarıcı madde veya KTY m. 97/1’de belirlenen seviyenin üzerinde alkol almış kişilerce kullanılması halidir. KTY m. 97/1’de, uyuşturucu ya da uyarıcı madde bakımından bir miktar sınırlaması olmamakla birlikte alkol etkisinde araç kullanmak bakımından bir sınırlama söz konusudur. Buna göre, KSGŞ A.5.10. kapsamında sigorta konusu araçtaki zıya ve hasarın teminat dışında kalması, kaza yerini terk

⁵² Bu yöndeki kararlara örnek olarak bkz. Yargıtay 4 HD 2022/1838 E, 2024/4274 K ve 07.05.2024 T; Yargıtay 4 HD 2023/11866 E, 2023/12935 K ve 30.11.2023 T. Karar metinleri için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/>, 21.11.2025.

eden hususi otomobil sürücülerinin kanındaki alkol miktarının 0.50 promil; hususi otomobil dışındaki araçların sürücülerinin kanındaki alkol miktarının ise, 0.20 promilin üzerinde olmasına bağlıdır.

KSGŞ A.5.10.'a göre, kaza yerini terk etmenin hukuki sonucu, sigortalı araçta meydana gelen zararın sigorta teminatı dışında kalmasıdır. Bununla birlikte, sürücünün kaza yerini terk etmesi tek başına sigortalı araçtaki zararın teminat dışında kalması sonucunu doğurmaz. KSGŞ A.5.10. uyarınca, sigortalı araçtaki zararın sigorta teminatı dışında kalması için sürücünün, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, KSGŞ m. A.5.4. ile m. A.5.5.'teki hallerden biri nedeniyle kimliğinin tespit edilmesini engellemek amacıyla kaza yerinden ayrılmış olması gerekir. Sigortalı araç sürücüsünün kaza yerini terk etmiş olması, KSGŞ m. A.5.10.'daki teminat dışı halin gerçekleşmiş olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Dolayısıyla artık bu ihtimalde TTK m. 1409/2 uygulama alanı bulmamalı; ispat yükünün yer değiştirdiği kabul edilmelidir. Trafik kazasına karışan aracın sürücüsü kaza yerinden ayrılırsa artık bu ayrılmanın KSGŞ m. A.5.4. ya da m. A.5.5.'teki haller nedeniyle sürücünün kimliğinin tespit edilmesini engelleme amacından kaynaklandığı karine olarak kabul edilir ve sigortalı tarafından bu karinenin aksi ispat edilemezse, sigortalı araçta meydana gelen hasar ve zarar sigorta teminatı kapsamında kalır.

TSGŞ B.4./3-f'ye göre, maddi veya bedeni zarara yol açan trafik kazalarında, sigortalının veya eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere olay yerini terk etmesi halinde, sigortacı, zarar gören kişiye ödediği sigorta tazminatı için sigortalısına rücu edebilir. Kaza yerinin terk edilmesi kavramı ile KSGŞ A.5.10.'daki halde olduğu gibi sürücünün araçla veya araçsız olarak trafik kazasının gerçekleştiği yerden başka bir yere gitmesi anlatılmaktadır. Bu bakımdan sürücü kısa bir süre içerisinde kaza yerine dönmüş olsa bile kaza yerinin terk edilmesi olgusu ortadan kalkmaz. TSGŞ B.4./3-f'nin uygulama alanı bulabilmesi için kaza yerini terk eden sürücünün, sigortalı ya da eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler olması gerekmektedir. Sigortalının kim olduğu poliçeden anlaşılabilirse de sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kim ya da kimler olabileceği poliçeden tespit edilecek bir husus değildir. Sigortalı gerçek kişi ise, aracın sürücüsünün sigortalı olması ihtimalinde, sigortalı olan gerçek kişinin kaza yerini terk etmesi, TSGŞ B.4./3-f'nin uygulama alanına girer. Buna karşılık, sigortalı gerçek kişi değilse, poliçede sigortalı olarak gözüken tüzel kişi, trafik kazasına karışan aracın sürücüsü olamayacağından sigortalı olan tüzel kişinin kaza yerini terk etmesinden söz edilemez. Bu ihtimalde, tüzel kişinin eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler ara-

cın sürücüsü olabilir ve ancak bu kişiler kaza yerini terk edebilir. Bu nedenle, TSGŞ B.4./3-f’de öngörülen rücu hali kapsamında, “sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin” kapsamının belirlenmesi önem taşır. TSGŞ B.4./3-f’nin uygulama alanı bağlamında sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında, hırsızlık ve gasp eylemleri hariç olmak üzere, sigorta konusu aracı ücretli veya ücretsiz, izinle ya da izinsiz, sürücü belgeli veya belgesiz kullanan kişiler yer alır. Öte yandan sigortalının gerçek veya tüzel kişi olmasına göre, sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamı farklılık gösterir. TSGŞ B.4./3-f bağlamında, sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilere örnek olarak; gerçek kişi sigortalının eşi; alt ve üst soyu; evlat edinme ilişkisi ile bağlı olduğu kişi ya da kişiler; birlikte yaşadığı kardeşleri gösterilebilir. Sigortalının tüzel kişi olması ihtimalinde, tüzel kişinin temsilcileri ile aralarında çalışma ilişkisi bulunan TBK m. 66 kapsamında tüzel kişinin sorumlu tutulmasına yol açabilecek kişiler ile ifa yardımcıları tüzel kişi sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişilerin kapsamında yer alırlar. Ayrıca tüzel kişinin bir ticari ortaklık (şirket) olması ihtimalinde, ortak ya da ortakların tüzel kişinin temsilcisi olup olmadığından bağımsız bir şekilde, ortaklar da sigortalı tüzel kişinin eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler kapsamına girer ve bu kişilerin kaza yerini terk etmesi de TSGŞ B.4./3-f kapsamında sigortacıya rücu hakkı tanır. TSGŞ B.4./3-f’de, KSGŞ A.5.10.’daki halde olduğu gibi kaza yerinin terkine olanak tanıyan zorunlu haller, tedavi veya sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi haller olarak düzenlenmiştir. Bu haller, örnekleme suretiyle sayılmış olduğundan KSGŞ A.5.10.’daki gibi hükümde sayılan haller dışında başkaca zorunlu haller de TSGŞ B.4./3-f kapsamında yer alır.

TSGŞ B.4./3-f’ye göre, kaza yerini terk etmenin hukuki sonucu, sigortacının ödediği sigorta tazminatı için sigortalıya rücu etmesidir. Ancak sürücünün kaza yerini terk etmesi tek başına sigortacıya rücu hakkı tanımaz. Buna göre, sigortacının rücu hakkına sahip olması, sürücünün, TSGŞ B.4./3-f’de belirtildiği üzere, tedavi veya yardım amaçlı sağlık kuruluşuna gitme, can güvenliği nedeniyle uzaklaşma gibi zorunlu haller hariç olmak üzere, olay yerini terk etmiş olmasına bağlıdır. Sürücünün kaza yerini terk etmesi hali bakımından ispat yükünün dağılımında iki aşamalı bir değerlendirme yapılması gereklidir. Buna göre, ilk olarak sigortacı, sürücünün kaza yerini terk ettiğini ispatlamakla yükümlüdür. İkinci aşamada, sigortalı, olay yerinin terk edilmesinin TSGŞ B.4./3-f’de sayılan veya benzer başkaca zorunlu hallerden kaynaklandığını ispatlamakla yükümlüdür. Kaza yerinin terk edilmesi olgusunun sabit olduğu hallerde, sigortalı, bu konuda üzerine düşen ispat yükünün gereği olarak kaza yerinin “zorunlu hallerden” kaynaklı olarak terk edildiğini ispatlayamazsa, sigortacı TSGŞ B.4./3-f kapsamında sigortalıya rücu eder.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, İbrahim, Karayolları Trafik Kanunu'na Göre İşletenin Sorumluluğu - Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortacı ve Garanti Fonu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- ALKAN, Osman Nuri, Trafik Kazalarında Sigortacının Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.
- AŞÇIOĞLU, Çetin, Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Sözkesen Matbaacılık, Ankara, 2012.
- BOZKURT, Tamer, Sigorta Hukuku - Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 15. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2025.
- DEMİR, İsmail, Sigorta Hukuku - Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.
- ERİŞ, Gönen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin, Karayolları Trafik Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk - Tazminat - Sigorta ve Rücu Davaları, Güncellenmiş 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2025.
- KARA, Hacı, Sigorta Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2025.
- KARASU, Rauf, Yargıtay ve Sigorta Tahkimi İtiraz Hakem Heyeti Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Malî Sorumluluk Sigortası (Trafik Sigortası), Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- MÜDERRİSOĞLU, Ümit, Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- OMAĞ, Merih Kemal, 'Özel Sigorta Hukukunda Muafiyet Klotları', Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan, Beta Basım Yayım, İstanbul, 2006, ss. 529-543.
- ÖZTÜRK, Seyyid Hasan, Sigorta Davaları (Editörler: Mustafa Topaloğlu / Mutlu Dinç), Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- TAŞYÜREK, Hayri, Kasko Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2001.
- ULAŞ, Işıl / BEKTAŞ, İbrahim, Sigorta Hukuku Birinci Cilt - Zarar Sigortaları - I (Genel Hükümler - Mal Sigortaları ve Türleri), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Hükümlerine Göre Yeniden Derlenmiş ve Güncellenmiş 9. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2023. (*Cilt I*)
- ULAŞ, Işıl / BEKTAŞ, İbrahim, Sigorta Hukuku İkinci Cilt - Zarar Sigortaları - II (Sorumluluk Sigortaları - İsteğe Bağlı ve Zorunlu Sorumluluk Sigortası Türleri - Güvence Hesabı), 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Hükümlerine Göre Yeniden Derlenmiş ve Güncellenmiş 9. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2024. (*Cilt II*)
- ÜNAN, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi - Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I (Birinci Kısım: Genel Hükümler - Madde 1401-1452), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016. (*Cilt I*)
- ÜNAN, Samim, Kender Sigorta Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2025. (*Kender Sigorta Hukuku*)
- YAZICIOĞLU, Emine / ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, Sigorta Hukuku, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022.